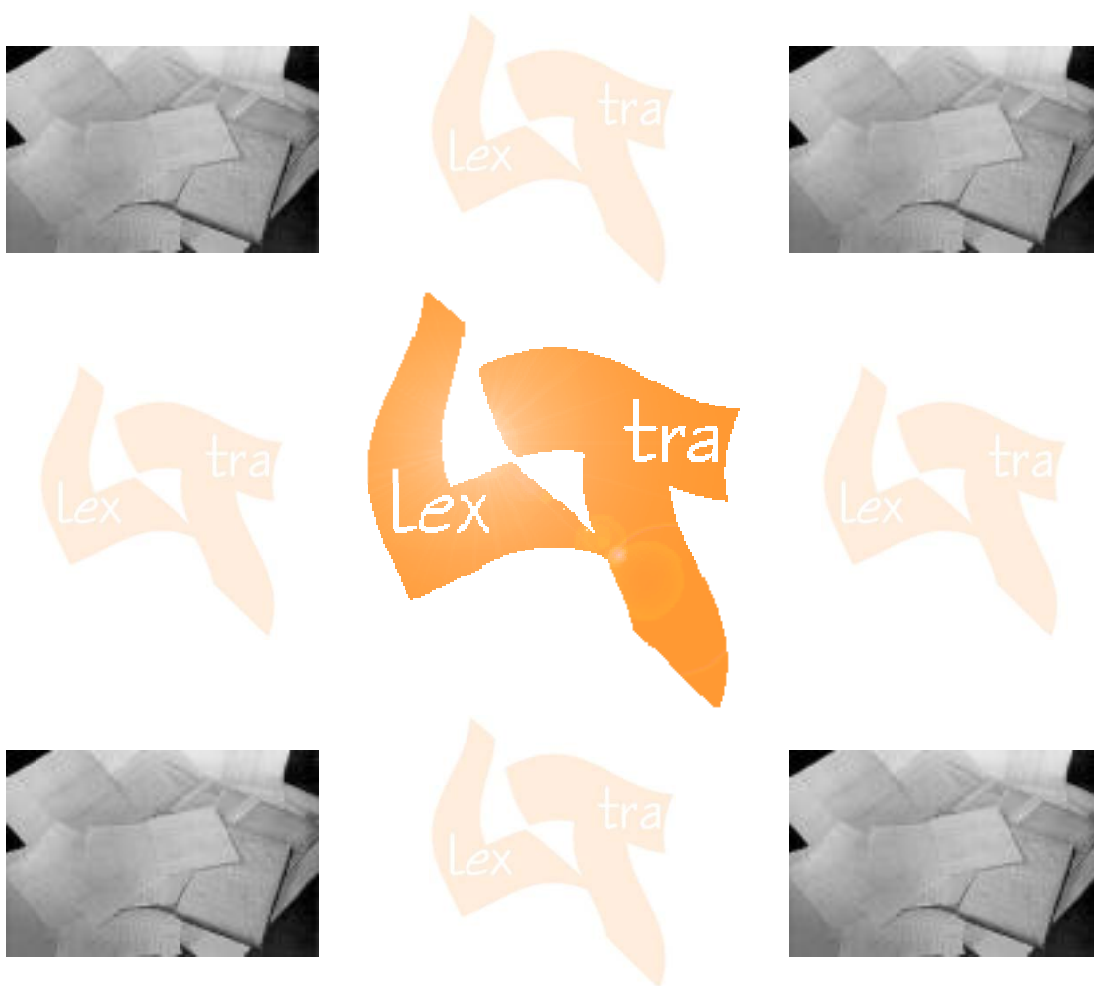

Papers Lextra

Revista del grup d'estudis
LEXTRA sobre Dret i Traducció

Núm. 3 - 2007

I Jornada sobre Dret i Traducció

Institut Joan Lluís Vives

Universitat Autònoma de Barcelona
Universitat de Granada
Universitat de Vic
Universitat Jaume I
Universitat Pompeu Fabra

ISSN 1885-2785

Papers Lextra

Revista del grup d'estudis LEXTRA sobre Dret i Traducció

Núm. 3 – 2007

I Jornada sobre Dret i Traducció

Consell de Direcció: Pilar Godayol (Universitat de Vic), Esther Monzó (Universitat Jaume I), Laura Santamaria (Universitat Autònoma de Barcelona).

Institut Joan Lluís Vives, Av. Sos Baynat s/n, E-12071 Castelló de la Plana.
Correu electrònic: lextra@uji.es.

Consell Assessor:

Anabel Borja (Universitat Jaume I)
Natividad Gallardo (Universidad de Granada)
Leo Hickey (Salford University)
Roberto Mayoral (Universidad de Granada)
Luis Pérez González (University of Manchester)

Llengües oficials: PAPERS LEXTRA s'edita habitualment en català i anglès, tot i que no descarta la publicació en altres llengües.

Periodicitat i camp: PAPERS LEXTRA té una periodicitat anual i la cobertura de la revista inclou totes les disciplines relacionades amb la traducció i la intepretació sempre que toquen temes de la didàctica, la pràctica o la recerca de la traducció jurídica i econòmica.

Institut Joan Lluís Vives

Universitat Autònoma de Barcelona
Universitat de Granada
Universitat de Vic
Universitat Jaume I
Universitat Pompeu Fabra

© Xarxa Lextra i els autors, 2007

Papers Lextra

(Revista del grup d'estudis Lextra sobre Dret i Traducció)

Núm. 3 – 2007

I Jornada sobre Dret i Traducció
(edició a cura de Xus Ugarte)

Índex

Editorial	7
La corrupció, una amenaça per la democràcia, Carlos Jiménez Villarejo	9
L'habilitació per a la traducció jurada al Ministeri d'Afers Exteriors, Jordi Baulies	19
L'habilitació professional de la traducció i la interpretació jurades en llengua catalana, Sever Salvador	25
L'habilitació de traductors jurats a Galícia, Marta Garcia	31
La situació actual de la traducció jurada en llengua basca, Koldo Biguri	37
Terminologia jurídica: eines i recursos, Jordi Bover i Rosa Colomer	41
Comparació dels contractes en anglès i en espanyol com a ajuda al traductor, Roberto Mayoral	55
La inserció laboral dels llicenciats de traducció i interpretació en l'àmbit jurídic, Olga Torres	63

Papers Lextra

(A journal edited by Lextra, a research network on Law and Translation)

No 3 – 2007

I Symposium on Law and Translation
(guest edited by Xus Ugarte)**Contents**

Editorial	7
Corruption, a threat to democracy, Carlos Jiménez Villarejo	9
Professional certification of sworn Spanish-language interpreters, Jordi Baulies	19
Professional certification for sworn translation and interpreting in the Catalan language, Sever Salvador	25
Sworn translator certification in Galicia, Marta Garcia	31
The current state of affairs in sworn translation in the Basque language, Koldo Biguri	37
Legal terminology: tools and resources, Jordi Bover i Rosa Colomer	41
The comparison of legal agreements in English and Spanish as an aid to the translator, Roberto Mayoral	55
Professional perspectives for translation and interpreting graduates in the legal sector, Olga Torres	63

EDITORIAL

El número 3 de *Papers Lextra* agrupa les comunicacions i ponències que es van sentir a la I Jornada de Dret i Traducció que va tenir lloc a Vic el 19 d'abril de 2007. Les Jornades de Traducció s'han celebrat ininterrompudament, any rere any, des de 1997, a la Facultat de Ciències Humanes, Traducció i Documentació, i han tractat un ampli ventall d'àmbits: des de traducció poètica o teatral fins a gènere, editorials, pedagogia o les noves tecnologies aplicades a la traducció.

Enguany s'ha optat per la traducció jurídica atès l'interès d'aquest àmbit en el món de la traducció professional i l'enorme rellevància del seu estudi a la facultat amfitriona. Cal destacar que la I Jornada de Dret i Traducció ha estat alhora la II Jornada de Traducció i Interpretació Jurades en Català, així com les II Jornades de *Lextra*, Grup d'Estudis de Dret i Traducció i, les XI Jornades de Traducció a Vic. Aquesta coincidència ve marcada per la pluralitat d'institucions que han col·laborat en la seva organització: la Secretaria de Política Lingüística i les universitats (Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Jaume I, Universitat Pompeu Fabra i Universitat de Vic).

En aquest dossier hi ha dues contribucions d'excepció, que no corresponen pròpiament a la I Jornada de Dret i Traducció. D'una banda, l'eminent jurista Carlos Jiménez Villarejo, convidat per la Rectora amb motiu del desè aniversari de la Universitat de Vic, va pronunciar, en el marc de la Jornada, una lliçó lúcida i transgressora sobre la corrupció en democràcia, des de la perspectiva d'un jurista i amb especial atenció en la delicada qüestió urbanística. Malgrat que el seu parlament deixava fora els assumptes lingüístics, ens ha semblat prou rellevant incloure aquest testimoni en una revista de dret i traducció. D'altra banda, incloem l'article de Roberto Mayoral sobre comparació de contractes en espanyol i anglès com ajuda al traductor.

La conferència pronunciada per Narcís Mir sobre la situació del català al si de la Unió Europea es pot trobar reformulada a la revista *Llengua i Dret* (2007, núm 46) amb el títol «Els acords administratius signats pel Govern espanyol sobre l'ús oficial de les llengües espanyoles diferents del castellà en el si de les institucions i els organismes de la Unió Europea».

La resta de contribucions corresponen a les intervencions de la Jornada. Una visió general de la traducció i la interpretació jurades en les quatre llengües oficials de l'Estat espanyol i la seva habilitació professional ens ve donada per les aportacions de Sever Salvador (Catalunya), Jordi Baulies (Oficina d'Interpretació de Llengües, Ministeri d'Afers Estrangers i Cooperació), Koldo Biguri (País Basc) i Marta García (Galícia). Jordi Bover i Teresa Colomer se centren, d'una banda, en quines eines s'ofereixen des del TERMCAT per ajudar a la correcció i traducció de textos especialitzats en català, especialment de textos jurídics i, de l'altra, com s'han elaborat els diversos recursos de terminologia jurídica en què ha intervingut el TERMCAT. Finalment, Olga Torres presenta vuit perfils professionals que ofereix l'àmbit jurídic als llicenciats en traducció i interpretació.

Xus Ugarte
Universitat de Vic, setembre de 2007

LA CORRUPCIÓN, UNA AMENAZA PARA LA DEMOCRACIA

CARLOS JIMÉNEZ VILLAREJO
Jurista
cjimenezv@telefonica.net

1. Introducción.

La construcción del Estado democrático de Derecho tiene, entre sus fundamentos, que los servidores públicos, de todas las categorías, obren al servicio del interés general, que actúen con imparcialidad y objetividad y, por tanto, bajo una taxativa interdicción de la arbitrariedad. Estos principios, constitucionalizados en los artículos 9, 117.1 y 103, son la base de todo el marco normativo que debe prevenir y castigar cualquier forma de corrupción. Porque, en efecto la corrupción, con mayor intensidad la delictiva, es precisamente la negación de estos principios, la subversión de la función pública democrática en cuanto, además de violar la ley, antepone el interés particular al público. Como ha dicho el profesor Calsamiglia, la corrupción es, sobre todo, un acto de «deslealtad» del servidor público hacia los valores constitucionales y decía «La corrupción pone de manifiesto la falta de aceptación de reglas importantes de la democracia»¹. La aceptación de esas reglas exige que estén perfectamente definidas y que sean imperativas de modo que su incumplimiento genere responsabilidad y una forma u otra de sanción. Es necesario que el Estado disponga de defensas jurídicas eficaces frente a sus propios servidores que, a diferencia de otros infractores, se amparan en las normas para quebrantarlas.

Porque la corrupción, lejos de ser la expresión de un comportamiento desviado individual, surge desde dentro del sistema e incluso el propio sistema lo genera. Entendiendo como sistema al poder político en su más amplio sentido. Precisamente por el carácter estructural de la corrupción, por su magnitud y por su trascendencia económica ha ido creciendo la preocupación internacional ante ella. Así lo reflejan instrumentos internacionales que han ido aprobándose en el curso de los últimos años.

En todos ellos se expresa la necesidad de que los abusos cometidos por los servidores públicos deben evitarse y sancionarse en cuanto comprometen la confianza de los ciudadanos en la Administración Pública. Por ello, advierten que ningún sistema de gobierno y ninguna administración están a salvo de la corrupción. Basta repasar los preámbulos de la Resolución 51/59 de la Asamblea General de las NN.UU. de 12.12.1996, de medidas contra la corrupción, del Convenio del Consejo de Europa de 27.1.1999 y de la Convención de NN.UU. contra la corrupción de 31.10.03, ya ratificadas por España. Por todas ellas, basta recordar los términos de la última Convención: «Preocupados por la gravedad de los problemas y las amenazas que plantea la corrupción para la estabilidad y seguridad de las sociedades, al socavar las instituciones y los valores de la democracia, la ética y la justicia y a comprometer el desarrollo sostenible y el imperio de la ley». Haciendo un llamamiento para crear una cultura de rechazo de la corrupción². Asimismo la Convención señala cómo el fenómeno de la corrupción se ha internacionalizado y ha adquirido una relevante trascendencia económica que perjudica la economía de todos los países y en especial de aquellos que tienen economías de transición en cuanto representa una desviación de fondos públicos,

¹ Cuestiones de lealtad. A. Calsamiglia Editorial Paidós – Estado y sociedad

² Para una mejor comprensión del problema ver el «Informe explicativo del Convenio del Consejo de Europa. El Gobierno de España ha firmado el convenio del Consejo de Europa el 10.5.05 y el Consejo de Ministros, el 6.5.05 aprobó la firma de la Convención de NN.UU.

una reducción de la inversión y un directo perjuicio al desarrollo económico. No es de extrañar por tanto, que plantee rigurosamente la recuperación de activos obtenidos ilegalmente. La magnitud de la corrupción ha quedado reflejada en numerosas ocasiones por la Oficina contra la droga y el delito de NN.UU. Cada año, se pagan en el mundo sobornos por valor de más de un billón de dólares. Por ejemplo, en África, la corrupción y otras conductas ilícitas han contribuido a la fuga de capitales desde ese continente por valor de 400.000 millones de dólares. Hacer inversiones en un Estado relativamente corrupto puede ser un 20% más costoso que un país sin corrupción. Según Transparencia Internacional las cifras son del mismo alcance, concluyendo, entre otros aspectos, que el resultado (de la corrupción), particularmente en la construcción, es el aumento del coste y la reducción de la calidad de las infraestructuras con consecuencias de gran alcance que describe cómo «el dinero se malgasta, los países caen en bancarrota y la gente muere».³ Ante este panorama, es justificable la preocupación internacional por un fenómeno social y delictivo que exige una reacción institucional y normativa adecuada. Ya entró en vigor la Convención de las NN.UU. contra la Corrupción, un instrumento esencial para enfrentarse a esta lacra. Debería ser una gran oportunidad para estrechar el cerco a corruptores y corrompidos.

En todo caso, es una buena noticia en cuanto fomenta una cultura contra la corrupción y plantea a los Estados reformas legales más eficaces frente a ella. La Convención trata con el mismo rasero la corrupción en el sector público y el empresarial y exige transparencia en la Administración y en la contratación pública. Por vez primera, se plantea que puedan ser perseguidos penalmente los servidores públicos que, al cesar en sus cargos, no puedan acreditar su incremento patrimonial. Se estimula la cooperación ciudadana para la denuncia de los hechos, admitiéndose la denuncia anónima. Y, entre otros muchos avances, se reclama a los Estados emplear los mismos métodos que hoy se aplican a la delincuencia organizada, como las operaciones encubiertas, la vigilancia electrónica y el control de las transferencias financieras para evitar el blanqueo de sus fondos. Hasta aquí, las expectativas que genera la Convención. Ya veremos cómo y cuando se cumplen. Cualquier demora será una forma de favorecer la corrupción y su impunidad.

La realidad inmediata no parece ir en esa dirección. En 1997, la OCDE impulsó reformas legales para sancionar penalmente los sobornos -el cohecho- de los funcionarios públicos en las relaciones comerciales internacionales, conductas perfectamente definidas en el Código Penal español: «Los que corrompieren o intentaren corromper...a las Autoridades o funcionarios públicos extranjeros o de organizaciones internacionales.... para conseguir o conservar un contrato u otro beneficio irregular en la realización de actividades económicas internacionales...». Una realidad incontestable en el mundo actual. Así, el Presidente del Zaire (1965-1997) Mobutu Sese Seko, sustrajo de su país unos 5.000 millones de dólares, el equivalente a su deuda externa. El dictador nigeriano Sani Abacha y su camarilla saquearon y desplazaron hacia la banca occidental 2.200 millones de dólares. Y podría continuarse con Salinas, Fujimori, Pinochet, etc.

En este contexto, se produce el escándalo del Programa Petróleo por Alimentos que la ONU aplicó en Irak desde 1996 hasta su invasión. El programa fue diseñado para aliviar el sufrimiento del pueblo iraquí provocado por las sanciones impuestas al Gobierno de Sadam Hussein por la comunidad internacional. Durante los años 90 miles de niños de aquel país murieron por enfermedades y desnutrición a causa de la escasez de alimentos y de medicamentos. La Comisión de Investigación de la ONU, presidida por P.Volcker, descubrió que 2.253 empresas occidentales aprovecharon sus relaciones comerciales con aquel Gobierno, como contratistas de obras y servicios, para obtener ventajas y beneficios ilícitos pagando sustanciosas comisiones a las Autoridades iraquíes. Pagaron sobornos por valor de aproximadamente 4.000

³ Ver Informe global de la corrupción 2.005

millones de dólares que enriquecieron al Régimen iraquí y, una vez más, en directo y gravísimo perjuicio del pueblo. Entre las empresas involucradas figuraban 45 españolas, claramente identificadas. El Informe Volcker, que consta de doce millones de documentos probatorios, debe originar una decidida y profunda investigación penal para el definitivo esclarecimiento de los hechos. Respecto de las sociedades españolas debe saberse quiénes y dónde decidieron y ejecutaron la acción criminal y, en particular, cómo se transfirieron los fondos ilícitos a sus beneficiarios. Pero, ¿qué está haciéndose? Hasta ahora, sólo consta que la Fiscalía de Nueva York ha emprendido la persecución del que fue Director del Programa, Benon Sevan, por haberse beneficiado de 160.000 dólares como resultado de un soborno.

Ante el Informe Volcker, es inadmisibile el silencio de la OCDE y, según denuncia Transparencia internacional, es preocupante que no esté garantizada la custodia y conservación de las Actas probatorias para que estén a disposición de las Autoridades judiciales nacionales.

En todo caso, hay grados diversos de corrupción, delictiva o no. En este momento, debe ser objeto de una especial atención la que está asociada a la gestión urbanística, con independencia de otras formas también muy graves relacionadas con la contratación pública o la financiación de los partidos políticos.

2. La corrupción urbanística

Dentro de la actividad económica de la Administración, la gestión del urbanismo se sitúa como «piedra angular cuando se debate sobre la corrupción».⁴ La protección del territorio y la defensa del urbanismo generan una actividad pública decisoria sobre la calificación o el uso del suelo que constituye una indudable fuente de poder de grandes efectos económicos. Es particularmente significativo que en este ámbito la corrupción aparece especialmente vinculada a formas de delincuencia organizada como se desprende del estudio a que ya se ha hecho referencia sobre esta forma de delincuencia en la Costa del Sol: «La construcción puede generar beneficios enormes especialmente en zonas turísticas donde existen fuertes presiones sobre los políticos para cambiar la clasificación del suelo, enajenar suelo público u otorgar licencias de obra. Las empresas constructoras constituyen fáciles tapaderas para aparentes empresarios y resulta sencillo contratar inmigrantes ilegales para evitar el pago de impuestos y cotizaciones a la Seguridad Social, estas prácticas permiten a dichas empresas presentar ofertas muy reducidas debido al bajo coste de la mano de obra a su vez, la contratación de inmigrantes ilegales estimula el tráfico ilegal de personas y la falsificación de documentos. Por lo demás, las empresas concursantes pueden llegar a ofrecer favores personales o pagos directos a los funcionarios a cambio de decisiones favorables, sin excluir las prácticas violentas».

Ante esta realidad los autores del estudio reclaman como instrumentos para reducir esas formas de delincuencia, información ciudadana, mayor transparencia en los procedimientos administrativos y ciertas reformas legales tendentes a garantizar un mayor control sobre decisiones de tanta importancia. «Por lo demás, no es necesario insistir en esa altamente perturbadora forma de corrupción ambiental que se perfila en el urbanismo o la ordenación del territorio...y sobre la que no parece que exista demasiada preocupación institucional o pública por tratarse la construcción del verdadero motor de la economía española desde el inicio del nuevo milenio. De hecho, según las Cámaras de Comercio, la construcción y los servicios impulsarán la recuperación española en 2004 y las empresas constructoras se mantendrán como el motor de la economía».⁵ Según la Fundación de Cajas de Ahorro Confederadas, el sector ha

⁴ El marco jurídico de la corrupción. A. Saban Godoy. Cuadernos Civitas Pág. 38.

⁵ Vid. Expansión,, 9 agosto 2003, Pág.37

aportado un 26,4% del crecimiento del producto interior bruto (PIB) en los últimos tres años, de manera que el peso de la construcción en el PIB ronda el 9%».⁶

Desde este presupuesto, hace ya mucho tiempo que el urbanismo ha generado una profunda preocupación ante una cierta pasividad de los poderes públicos responsables de su control. Porque, en efecto, el modelo de crecimiento de la economía española, bajo la presión turística, que tampoco lo justifica todo, ha conducido a la actividad constructora en el motor de dicho crecimiento. Y cuando decimos actividad constructora, decimos, ACS, FCC, ACCIONA, FERROVIAL, OHL y SACYR VALLEHERMOSO y sus filiales, como Dragados, Cobra, Urbaser o Necso, empresas constructoras que son el eje de ese proceso de crecimiento. Como lo son también las promotoras inmobiliarias que según el último Informe del Grupo de Acción Financiera Internacional (GAFI) (23.6.2006) alcanzaban en España la cifra de 45.800, de las que sólo 4.600 tenían más de tres empleados. Dato revelador e indicativo de que la constitución de muchas de dichas sociedades tiene como única finalidad el lavado de dinero de origen ilícito. Un modelo de crecimiento que según dijo la Secretaría de Comunicación de CCOO está en manos de «un oligopolio de agentes económicos que controlan el suelo, la promoción inmobiliaria y la construcción», originando un modelo de crecimiento injusto, irracional e insostenible. Así lo expresó el profesor Villoria con motivo de la presentación del Informe de Transparencia Internacional sobre la corrupción en el 2006: «La calificación del suelo urbano es el origen de los mayores casos de corrupción. España es el país de la OCDE donde el precio de la vivienda ha subido más en los últimos años». Y la Agencia Europea del Medio Ambiente señaló que el índice de crecimiento de la población en España en 2005 había sido del 6% mientras que el incremento de la construcción era del 20%. Si en España se construye por encima de las necesidades reales, debe considerarse la función de la corrupción como un elemento de la llamada «burbuja inmobiliaria». Este diagnóstico ha sido confirmado por el Informe presentado ante el Parlamento europeo (28-3-2007) sobre el proceso de urbanización de determinadas zonas de Madrid, Andalucía y Valencia que hace referencia al «enladrillado del litoral», de la costa mediterránea, «al descomunal enriquecimiento de una pequeña minoría a costa de la mayoría», proceso que está representando en algunas comunidades «un expolio de la propia comunidad y de su patrimonio cultural». Con expresas referencias al proyecto de construcción de 6.000 viviendas en Mestrets (Castellón) que perjudicará gravemente a los vecinos que actualmente viven permanentemente en ese municipio en 42 viviendas. En la introducción, ya se hace constar: «La Comisión de Peticiones sigue preocupada y profundamente consternada por la persistente y prolongada conculcación de los derechos legítimos de multitud de ciudadanos...en lo que atañe al suelo y a la vivienda. Estos ciudadanos se han convertido en víctimas indirectas de un elevado número de desenfrenados proyectos urbanísticos, basados en una legislación que favorece al urbanizador y despoja a las personas de su auténtica integridad». «Planes urbanísticos impulsados (por los Ayuntamientos) menos por las necesidades reales de crecimiento de la población y el turismo que por su ambición y avaricia». «¿Cuántos propietarios de constructoras españolas aparecen ahora entre las cien celebridades de la revista Forbes o en la lista de las personas más ricas del mundo?». Finalmente, en las conclusiones denuncia que «Las presiones a favor de la ejecución de grandes proyectos urbanísticos suelen proceder de la comunidad empresarial, que es la que más se beneficia de esta lucrativa actividad».

En este marco la tipología de la corrupción municipal es muy amplia, así resulta de las decenas de procedimientos judiciales que hoy se tramitan por numerosos Juzgados de Instrucción por delitos relacionados con el urbanismo, entre los que destacan los correspondientes a los municipios de Catral (Alicante), Orihuela (Alicante), Castellón, Mogán (Gran Canaria), Santa Cruz de Tenerife,

⁶ Antonio Vercher Noguera, «Reflexiones de futuro sobre Ministerio Fiscal y la lucha contra la corrupción en Medio Ambiente». –En obra colectiva «La corrupción en un mundo globalizado: Análisis interdisciplinar». Ratio Regis, Salamanca 2004.Pg. 315.

Alhaurín el Grande (Málaga), Ciempozuelos (Madrid) Telde (Gran Canaria) Marbella y Andratx. Pero ya el Tribunal Supremo ha creado jurisprudencia sobre esta forma de delincuencia que merece ser considerada en cuanto refleja la tipología a que nos referimos anteriormente. El Alto Tribunal, el 17 de octubre de 1994, confirmó la sentencia condenatoria dictada por la Audiencia Provincial de Murcia contra el Alcalde y un Concejal del Ayuntamiento de Fortuna por un delito de fraude por razón del otorgamiento de una licencia de obras a una sociedad inmobiliaria constituida por el Alcalde, el concejal y otros, removiéndose por los acusados las dificultades que constaban para la realización de la obra, sin abstenerse de participar en las decisiones municipales pese a mediar evidentes intereses particulares. Dijo entonces el Supremo: «Por esto último, aunque se haya dicho que el bien jurídico y penado por este tipo no es de carácter patrimonial, sino que mira a la infracción de deberes de lealtad hacia la Administración, de quienes actúan en su nombre, así como vela por el buen funcionamiento de la misma, tal elemento de deslealtad es tanto más reprochable cuanto que tiene un sustrato económico con el que se pretende un beneficio en detrimento del servicio objetivo a los intereses generales e incluso de los particulares de los administrados...». Igualmente, en 18 de julio de 1997, confirmó la sentencia condenatoria dictada por la Audiencia Provincial de Alicante que condenó al alcalde de Dolores por un delito de negociaciones prohibidas, por haber otorgado licencias urbanísticas a diversas empresas de las que era administrador y socio. Dice el Tribunal Supremo que el precepto penal infringido «pretende proteger y garantizar los intereses públicos, separándolos de los privados, sancionando para ello a los funcionarios o autoridades que realicen actividades directamente relacionadas con la esfera de sus atribuciones oficiales y en el ejercicio de éstas se aprovechen ilícitamente de su cargo, es decir, utilicen la preeminente posición de privilegio que su cargo público les proporciona para obtener abusivas ventajas en su actividad privada. El abuso delictivo del cargo se pone claramente de manifiesto cuando se aprecia que las solicitudes de la competencia no sólo no se tramitan con dicha celeridad, sino por el contrario con una desesperante demora, dándole por respuesta el silencio administrativo, con lo cual se retrasaban las promociones urbanísticas de la competencia y se aceleraban las propias». Para continuar afirmando que «el recurrente no sólo no podía ser ajeno a dicho sentir general, sino que, por el desempeño de su cargo, debía de tener un superior conocimiento de sus deberes e incompatibilidades, y concretamente de la incompatibilidad entre su actividad privada como titular y asesor de empresas constructoras y la participación en la adopción de acuerdos administrativos que afectaban directamente las solicitudes formuladas por las referidas empresas». En otra sentencia de 31 de mayo de 2002, revoca la absolutoria de la Audiencia Provincial de Cádiz y condena al Alcalde de Bornos por un delito de prevaricación por otorgar licencia de edificación en suelo no edificable. Y dice el Tribunal Supremo «...encontrándonos ante un caso paradigmático de prevaricación. En efecto, consta en el relato fáctico que el Alcalde acusado adquirió, junto a otras personas, unas parcelas en terreno rústico, tierra de regadío, legalmente no edificable pero situadas en una zona que una Comisión Técnica de asesoramiento municipal proponía como ampliación de suelo urbano. Meses después los adquirentes vendieron dicha finca rústica, en parcelas, indicándole a los compradores que se trataba de fincas urbanas... Sin embargo, las autoridades competentes no aprobaron la propuesta con lo que el suelo vendido continuó siendo rústico, y por tanto no edificable... Es entonces cuando el Alcalde, prescindiendo totalmente de la legalidad urbanística y con el evidente propósito de beneficiar a sus clientes y evitar que éstos pudieran demandarle o denunciarle por haberles vendido como suelo urbano lo que no lo era, decidió conceder igualmente licencia de construcción para los terrenos vendidos. Estas resoluciones administrativas de concesión ilegal de licencias de edificación en suelo no edificable, a sabiendas de que no se había aprobado la propuesta de delimitación de suelo urbano y fundadas en la exclusiva voluntad caprichosa del Alcalde, y en

sus propios intereses particulares, son las que indudablemente integran manifiestamente el delito de prevaricación... En definitiva, el acusado cometió un delito de prevaricación porque utilizó la posición de superioridad que proporciona el ejercicio de la función pública para imponer arbitrariamente su voluntad e interés como alcalde, prescindiendo de la legalidad urbanística que no le resultaba favorable, y obviando deliberadamente el hecho de que la propuesta de mejora urbanística no había sido aprobada, en un injustificado ejercicio de abuso de poder...»

El Tribunal Supremo, el 25 de septiembre de 2003, revocando también la sentencia absolutoria dictada por la Audiencia Provincial de Valencia condenó al de Xeresa por un delito de prevaricación contra el medio ambiente por vertidos ilegales afirmando la Sala Segunda que «los titulares de los poderes públicos y especialmente los Alcaldes tiene un especial deber de cumplir con el mandato constitucional y legal que impone conservar y proteger el hábitat natural, no solo en función del respeto por la calidad de vida, si no asumiendo que nos encontramos ante un bien permanente, que no es patrimonio de los actuales habitantes sino que debe transmitirse a generaciones futuras como muestra de una insoslayable solidaridad colectiva». En otra nueva sentencia, el Tribunal Supremo el 26 de junio de 2003, confirmó la sentencia condenatoria de la Audiencia Provincial de La Coruña contra el Alcalde y Concejales de Urbanismo de Malpica por delitos de prevaricación, por haber otorgado licencias de construcción que vulneraban las normas vigentes de volumen de edificabilidad, pese a la constancia de informes técnicos desfavorables, licencias que luego fueron compensadas por la venta a los acusados de pisos en el edificio ilegalmente construido. Dijo el Tribunal Supremo: «En el urbanismo se encierra, nada más y nada menos que el equilibrio de las ciudades y de los núcleos de población en general y, como el concepto de ciudad es abstracto, también incorpora el equilibrio físico y psíquico de las personas que en ellas viven; la armonía, la convivencia, las exigencias inexcusables de la ecología de la naturaleza y del hombre, que tiene que coexistir buscando el ser humano el equilibrio mismo con el medio ambiente que le rodea y en el que vive. La humanidad inmersa en sus exigencias respecto al modo de vivir de todos, al hábitat de cada uno, que sin dejar de ser titular de ese inmueble o parte de él, también afecta a todos los ciudadanos, ha tomado ya conciencia del problema. Todo ello exige unos planes y el sometimiento riguroso de unas normas. En el sistema se pone en juego nuestro porvenir. Por ello es un acto muy grave que las normas que se han establecido pensando en la justicia, en la certeza y en el bien común, después, mediante actos injustos, se incumplan. Generalizando el incumpliendo, es difícil saber a donde puede llegar».

La actividad urbanística, por tanto, se ha revelado como un instrumento potencial de enriquecimiento de los ediles en cuanto están dotados de una capacidad de decidir, de gran trascendencia económica y social, con un amplio grado de discrecionalidad y, como veremos, escasos controles. Basta considerar lo que significa decidir sobre el suelo, su calificación, su enajenación, además de las licencias urbanísticas. Decisiones públicas de gran riesgo en cuanto se producen confluyendo con intereses privados representados por los agentes económicos ya citados. La respuesta de los poderes públicos ha sido en muchas ocasiones claramente errónea y hasta ha consentido la actividad especuladora de los ayuntamientos. Así el Tribunal de Defensa de la Competencia en el informe correspondiente al año 2000 afirmó que en el «sistema actual algunos entes locales se comportan en algunos casos como auténticos especuladores, restringen la oferta de suelo hasta extremos increíbles y hacen subir el precio del suelo paralelamente», lo que incomprensiblemente justifica «dados los problemas de las Haciendas Locales en España». La consecuencia de todo ello es que la ordenación del suelo y la legislación urbanística son, son como decía el Presidente del Tribunal de Cuenta «casos de riesgos morales»⁷

⁷ Ubaldo Nieto, «Ética y control ante la corrupción y el blanqueo de capitales: Una reflexión» (8.6.2006)

Las decisiones municipales en este ámbito afectan, además, a derechos fundamentales como el derecho a una «vivienda digna y adecuada» y a un «medio ambiente adecuado para el desarrollo de la persona» y a una «calidad de vida». (Arts. 45 y 47 de la Constitución).

La Administración Local es por tanto, un espacio donde las reglas del mercado deben encontrar los contrapesos necesarios para limitar los efectos tan negativos de su funcionamiento libre. Precisamente porque están en juego derechos fundamentales que la Administración debe garantizar y satisfacer por encima de cualquier otra consideración. La consecuencia debe ser que los principios inspiradores de la actividad urbanística, en la utilización del suelo sean el interés general y la participación ciudadana en la planificación y ejecución urbanística y, desde luego, en las plusvalías que genere el suelo. Eso es exactamente lo que se acordó en el Congreso de Diputados el 25 de abril de 2006. El Congreso instaba al Gobierno a que en la elaboración de la Ley del Suelo: «I) Garantizar los derechos de los ciudadanos frente a la especulación urbanística. II) Garantizar una planificación urbanística con participación ciudadana. III) Garantizar que los planes respondan a realidades, necesidades y demandas de los ciudadanos. IV) Dotar a la planificación urbanística de directrices de sostenibilidad y, V) Establecer una valoración del suelo que no incorpore expectativas de revalorización».

Pero el proceso va a ser complejo porque hace falta no sólo una voluntad de regeneración democrática, presidida por una ética pública, sino serias reformas legales que han de afrontar una situación muy adversa. Así lo expresó el actual Fiscal coordinador de los delitos urbanísticos: «No solamente no se ha evitado la especulación en torno al precio de la vivienda. Una de las funciones del urbanismo es proporcionar elementos que faciliten bienestar, un entorno satisfactorio, así como aportes estéticos que hagan más fácil y llevadera la vida de todo ciudadano de cualquier clase y condición. Se trata en esencia según señala el Defensor del Pueblo, de mejorar la calidad de vida del ciudadano con el urbanismo ⁸. Sin embargo, tales aportes estéticos y elementos que faciliten el bienestar brillan por su ausencia en las ciudades de hoy. Lo cierto es, y así ha venido a reconocerse por la doctrina, que lo que verdaderamente prima en la ciudad española o actual es el urbanismo basura, carente de la más elemental sensibilidad estética y fruto de intervenciones fragmentarias producto del mercadeo. Según Hernández Pezzi, Presidente del Consejo Superior de los Colegios de Arquitectos de España, nuestro país se ha convertido en una gran agencia inmobiliaria que descuida la calidad de las ciudades y somete a las familias a un esfuerzo desmesurado para la compra de la vivienda».⁹ En efecto, el Defensor del Pueblo denunciaba entonces, en 2003, que los municipios infringían, infringen la legalidad realizando alteraciones del planeamiento que constituyen auténticas revisiones sin observar los requisitos legales lo que constituye, según su criterio «una práctica a todas luces fraudulenta»¹⁰. Por ejemplo, el Departamento de Urbanismo del Consell de Mallorca detectó que en los municipios de Mallorca se había modificado sus planeamientos urbanísticos en 227 ocasiones en los últimos cuatro años. El caso más espectacular fue el de Santanyí, donde el Consell ha recomendado la paralización de las modificaciones ya que desde que en 1985 fue aprobado su planeamiento urbanístico, fue modificado en 74 ocasiones¹¹ Así mismo denunciaba las irregularidades cometidas a través de sistemas de «convenios» que terminan privatizando el urbanismo.

Asimismo, los Ayuntamientos han impuesto prácticas absolutamente irregulares que han perturbado el desarrollo de un modelo de ciudad al servicio del ciudadano. Entre otras prácticas, cabe destacar las expropiaciones de suelo para fines de utilidad social que luego concluyen enajenándose a precios de mercado

⁸ Informe completo 2002 del Defensor del Pueblo. Página 285.

⁹ «La corrupción urbanística. Una nueva expresión delictiva». Claves de la razón práctica., Pág. Núm.

¹⁰ Informe citado, Pág. 288

¹¹ Diario de Mallorca. 2 de noviembre 2003. Pág. 23

para la autofinanciación. O las expropiaciones para cederlas a bajo precio a empresas para supuestos fines de utilidad social que finalmente éstas venden libremente a precio de mercado. Cuando no el Ayuntamiento conoce y consiente la concentración de la propiedad del suelo por grupos empresariales creando una apariencia de carencia del mismo que provoca la elevación de su precio.

Todo este proceso viene favorecido por causas estructurales que precisan de una reforma sustancial para erradicar la corrupción municipal y evitar lo que hasta ahora ha sido una constante, que en el «mercado de la corrupción» el delincuente delinque porque el coste penal de su acción es inferior a los beneficios que le reporta su acción delictiva. Decía un estudioso de la corrupción, desde una perspectiva económica, que «el corrupto en potencia sopesará con mucho cuidado los posibles costes y beneficios fuera de la Ley, estimará los riesgos de ser descubiertos y negociará garantías para reducir esos riesgos al mínimo». ¹². Reformas que deben afectar en primer lugar al régimen de incompatibilidades de concejales y alcaldes. Es altamente significativo de la debilidad del sistema con el fenómeno de la corrupción, pues mientras se aprueban Principios éticos y Normas de conducta para los Altos Cargos de la Administración del Estado (Orden 3-3-2005) y la Ley 5/2006, de Prevención de conflicto de intereses para dichos cargos, sigue subsistiendo para la Administración Local un régimen absolutamente tolerante que permite la colusión de intereses públicos y privados, de corrompidos y corruptores, en perjuicio del interés público. Las incompatibilidades previstas en el art. 178 de la L.O. Electoral General(5/85) se limitan, entre otras previsiones de menor entidad, a evitar que el candidato en las elecciones locales no pueda ser contratista o subcontratista de obras financiadas por la Corporación; el régimen vigente previsto en el art. 75.7 de la Ley de Bases de Régimen Local no puede ser más insuficiente. Se limita a exigir una «declaración sobre causas de posible incompatibilidad y sobre cualquier actividad que les proporcione o pueda proporcionar ingresos económicos» y una «declaración de sus bienes patrimoniales» datos que deben reflejarse en los correspondientes Registros. El régimen es mucho más tolerante que el propio de los funcionarios de la Administración Local. Parece lógico que este régimen de incompatibilidades contara con un precepto de cabecera de carácter general, similar al establecido para los funcionarios en el artículo 11 de la Ley 53/84, en el sentido de que el puesto de Concejál fuera incompatible con el ejercicio, por sí o mediante sustitución, de actividades privadas, incluidas las de carácter profesional, sean por cuenta propia o bajo la dependencia o al servicio de entidades o particulares que se relacionen directamente con las que desarrolle la Corporación Municipal.

En todo caso, no es en modo alguno aceptable que la ordenación, gestión, ejecución y disciplina urbanística, que quizás sea la competencia más importante de los Municipios, no genere ningún tipo de incompatibilidad para los Concejales y Alcaldes, máxime si a ello le añadimos los valores económicos tan elevados que mueve la actividad inmobiliaria y el alto grado de discrecionalidad de la actuación administrativa en materia de urbanismo.

Con la legislación actual, como está más que acreditado, una persona puede desarrollar una actividad económica de promoción inmobiliaria en un Municipio y al mismo tiempo ser Alcalde o Concejál del Ayuntamiento de dicho Municipio, con competencias sobre urbanismo. Si como consecuencia de dicha circunstancia se diera algún supuesto de confluencia de intereses, la única obligación que le impone la Ley al miembro de la Corporación municipal es la de abstenerse de participar en la deliberación, votación, decisión y ejecución, que es notoriamente insuficiente, deber irrelevante en cuanto no genera mayores consecuencias.

Situación completamente anómala que llevó a la Fiscalía Anticorrupción a expresar lo siguiente: «No parece muy coherente que el personal de la Corporación no pueda tener una participación superior al 10% del capital de una

¹² Enrique Viaña Remis. «El mercado de la corrupción». En la obra colectiva «Fraude y corrupción en el Derecho Penal Económico Europeo. Eurodelitos de corrupción y fraude. Coordinadores: Luis Arroyo Zapatero y Adán Nieto Martín. Ediciones Universidad de Castilla-La Mancha. Cuenca 2006. Pág.495..

sociedad contratista del Ayuntamiento, ni formar parte del consejo de administración de la misma y, sin embargo, el alcalde o los concejales si puedan tener una participación superior a dicho porcentaje incluso formar parte del consejo de administración de la misma, cuando ellos son los que, en última instancia van a decidir a qué empresa se le adjudica la realización de obras y servicios al ayuntamiento»¹³. Qué necesario sería que los concejales estuvieran sometidos a un régimen que garantizase su imparcialidad, su objetividad y su plena y absoluta dedicación al servicio público desde el ejercicio transparente de su capacidad decisoria. Es una necesidad mucho más urgente que en cualquier otro ámbito de la Administración, por todas las razones ya expuestas y porque las gravísimas disfunciones que están conociéndose están perjudicando seriamente la protección de los derechos fundamentales de los ciudadanos.

Ante la más que deficiente regulación, el Gobierno ha aprovechado la tramitación del Proyecto de Ley del Suelo para introducir ciertas mejoras en el citado art. 75.7-añadiendo un apartado 8-, en el ámbito de las causas de incompatibilidad, en la limitación de actividades privadas tras el cese en el cargo y en la extensión a los cargos electos, que son «titulares de órganos directivos», del régimen de incompatibilidades previsto en la referida Ley de 1984, reformas que continúan siendo deficientes porque, además, no se regula un sistema de «vigilancia y control» del cumplimiento de las obligaciones impuestas.

Igualmente, las reformas legales de los últimos años han ido restringiendo o directamente eliminando los controles establecidos tradicionalmente en el funcionamiento de la Administración Local. Así, entre otras reformas, se adoptó la decisión de suprimir la llamada «advertencia de ilegalidad» que correspondía a los Secretarios locales respecto de los acuerdos y decisiones municipales. Igualmente se restringió de forma significativa el efecto paralizador de los expedientes cuando los Interventores señalaban «reparos» de orden económico-legal, paralización que, ahora, sólo se admite excepcionalmente de conformidad con lo dispuesto en los Arts. 215 y 216 del Real Decreto Legislativo 2/2004 de 5 de marzo, paralización que evitaba la tramitación y la conclusión de ciertos expedientes viciados por manifiestas infracciones de la legalidad vigente. De la misma forma, respecto del Registro Especial de Intereses de los Concejales (Art.75.7 de la Ley de Bases de Régimen Local), debe garantizarse la publicidad del Registro de Bienes Patrimoniales de los ediles.

Por otra parte, debería establecerse, en determinados supuestos, que el Estado y los Gobiernos Autonómicos interpongan de forma preceptiva, en supuestos de grave infracción de la legalidad urbanística, los correspondientes recursos contra los acuerdos municipales en los términos previstos en los arts. 65-67 de la Ley de Bases de Régimen Local, favoreciendo así un mayor control sobre la Administración Local que, desde luego, de haberse producido de forma regular durante todos estos años habría detectado e impedido decisiones tan graves como las adoptadas en el marco de relaciones corruptas.

Por último, resulta indispensable suprimir como competencia exclusiva y directa de los alcaldes las definidas en el art. 21.1 j) de la Ley de Bases de Régimen Local sobre «aprobación de instrumentos de planeamiento de desarrollo del planeamiento general no expresamente atribuidas al Pleno, así como de los instrumentos de gestión urbanística y de los proyectos de urbanización» competencia que bajo ningún concepto puede dejarse en mano de los alcaldes sustrayéndolas a quien debe ostentar el mayor poder de decisión municipal que es el Pleno y, excepcionalmente la Comisión de Gobierno».

Las reformas que se plantean no van a resolver directamente el grave problema de corrupción instalado en ciertas Administraciones Locales.

En definitiva, se trata de garantizar que los Ayuntamientos se ajusten estrictamente a los principios democráticos de objetividad y servicio al interés

¹³ Cita contenida en la obra, fundamental sobre esta materia, de José Manuel Urquiza, «Corrupción municipal. Por qué se produce y cómo evitarla». Editorial Almuzara 2005., Pág. 81

general con la radical exclusión de la arbitrariedad. Es decir, que en ningún caso ocurra lo que ya hemos visto, lo que seguimos viendo, con las consecuencias tan bien definidas por el Tribunal Supremo, que resumió acertadamente la sentencia dictada por la Sala Segunda por el delito de prevaricación municipal de Jesús Gil y Gil. Dice así: «De esta forma se ha burlado el funcionamiento democrático de los ayuntamientos, en el que resulta esencial la participación de los diferentes grupos que lo integran, que ejercen el control político de las decisiones discrecionales que puedan adoptarse. Y también la del Interventor, a quien corresponde el control económico como garantiza del ajuste de los gastos al presupuesto previamente adoptado». «Y trascendencia social indudable tiene el que una persona, aunque ocupe la relevante ocupación de alcalde, actúe, contrate, y comprometa fondos municipales sin más regla de actuación que su propia voluntad, haciendo superflua la presencia de los demás órganos integrantes del ayuntamiento, tanto técnicos como políticos» (Sentencia núm. 537/2002 de 5 de abril de 2002)

L'HABILITACIÓ PROFESSIONAL DELS INTÈRPRETS JURATS DE LLENGUA CASTELLANA

JORDI BAULIES

Oficina de Interpretación de Lenguas
Ministeri d'Afers Estrangers i de Cooperació
jbaulies@troc.es

1. Els orígens de l'habilitació professional

L'Oficina d'Interpretació de Llengües, del Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació, és un organisme amb una llarga història, ja que és l'hereva directa de la «Secretaría de Interpretación de Lenguas». Diverses fonts consideren que l'any 1527 és el de la creació de l'esmentada Secretaria. Posteriorment, ja en el segle XX, l'any 1970 rep el nom actual d'Oficina d'Interpretació de Llengües.

Per al que aquí ens interessa, direm que és l'any 1851 en què comencen a celebrar-se les proves per a l'habilitació professional dels intèrprets jurats. A partir de llavors, la traducció de documents presentats davant dels tribunals va anar passant cada cop més a mans dels traductors jurats, examinats pel Ministeri (tot i que en realitat, segons l'ordre de 10 de setembre de 1852, qualsevol persona que sabés un idioma i fes jurament podia fer les traduccions necessàries per a un procediment judicial.... això segueix així avui dia).

L'antiguitat de la Secretaria i posteriorment Oficina (així com la seva adscripció al Ministeri d'Exteriors) explica probablement la curiositat de que siguem l'únic Ministeri d'Exteriors d'Europa que s'ocupa dels nomenaments de traductors jurats, en lloc del Ministeri de Justícia.

També sembla obeir a raons històriques la denominació d'intèrpret jurat, quan en realitat es tracta principalment de tasques de traducció escrita, amb una alta especialització en temes jurídics i econòmics, i amb molt poques prestacions d'interpretació oral com a tal.

Sigui com sigui, l'habilitació dels intèrprets jurats té una llarga història darrera i això explica alguna de les seves característiques, tal com veurem a continuació.

2. Les vies actuals per a obtenir l'habilitació

2.1. Els exàmens anuals

Són, com ja s'ha dit, la via més antiga d'accés a l'habilitació professional. Començarem amb algunes dades, concretament de les dues darreres convocatòries.

En concret, l'any 2005 es van organitzar exàmens de 28 idiomes, amb un total de 991 inscrits. D'aquests, 723 es van presentar a les proves i van aprovar finalment 28 (un 4%).

I l'any 2006, es van organitzar exàmens de 23 idiomes, amb un total de 857 inscrits, 653 presentats i 41 aprovats (un 6%).

D'aquestes dades se'n desprèn per una part la dificultat dels exàmens, que és prou coneguda, la diversitat dels idiomes convocats i finalment, l'alt percentatge (al voltant d'un 30%) de persones que no es presenten a les proves malgrat haver-se inscrit.

Centrem-nos, per un moment, en la dificultat dels exàmens. És sabut que aquestes proves tenen fama de ser prou difícils, i un exemple en són les

estadístiques que s'acaben d'esmentar. La raó d'aquesta dificultat es troba en la feina que un cop nomenat, haurà de fer l'interpret jurat. El rigor i el nivell d'exigència obeeixen a la necessitat d'oferir una garantia de qualitat en un document que a més, dóna fe pública, i és precisament aquest rigor i qualitat el que cerquen tant les administracions públiques, com les empreses i els particulars que recorren als serveis dels intèrprets jurats. També cal tenir present que aquestes proves estan adreçades a persones que ja tradueixen, que tenen un alt nivell de coneixement de la llengua de la que es presenten i de la seva pròpia i que estan familiaritzades amb la terminologia jurídica i econòmica.

Aquestes proves han tingut la seva evolució: fins a dates relativament recents (1995), es tractava d'una sola prova, traducció jurídica, malgrat que a partir del 1987 s'introduí una prova genèrica de traducció que permetés filtrar millor, vist l'augment continu de candidats. En aquelles dates el requisit acadèmic es limitava a demanar el títol de batxillerat.

El 1996 es modifica l'estructura de les proves. En primer lloc, la titulació: es demana un nivell mínim de diplomatura, encara que la OIL era del parer de demanar el mínim de llicenciatura.

Pel que fa a les proves, actualment són un total de 4:

- la primera, una traducció de caràcter general, directa, sense diccionari, que actua en realitat una mica com a filtre que permet discernir d'entrada qui sap prou bé l'idioma i domina a més les tècniques de traducció;
- la segona prova és una traducció inversa, que es va instaurar en comprovar-se que la tasca de l'interpret jurat era sovint en els dos sentits de traducció, és a dir, directa i inversa; per tant, com que de fet els intèrprets jurats estaven fent traduccions inverses en la seva pràctica professional, llavors calia verificar també en aquest àmbit la seva competència;
- la tercera, que seria la més important, en el sentit que és la que permet comprovar el nivell d'especialització del candidat en traducció jurídica o econòmica;
- la quarta és una petita prova oral que té bàsicament com a finalitat verificar que el candidat té un mínim de capacitat de comunicació oral i de comprensió en l'idioma del que es presenta a examen. La raó d'aquesta prova és que especialment en l'àmbit judicial, es requereix interpretació oral en algunes ocasions.

2.2. L'exempció d'examen en virtut de la llicenciatura en traducció i interpretació

Pel que fa a aquesta segona via d'obtenció del nomenament d'interpret jurat, s'instituí el 1996. Posteriorment dues ordres, de 1997 i de 2002, n'han fet una regulació més precisa.

Aquesta via d'obtenció del nomenament ha suposat un important augment del nombre d'intèrprets jurats, donat que són molts els llicenciats en traducció i interpretació que any rere any presenten la sol·licitud de nomenament sense examen.

Com a resultat de la creació de la llicenciatura en traducció i interpretació, uns estudis que fins llavors eren de diplomatura, es va pensar que calia facilitar a aquests nous llicenciats l'accés al nomenament, si es demostrava que tenien la necessària especialització en traducció jurídica i econòmica.

Actualment s'aplica l'ordre de 2002, adoptada en part per tal de resoldre problemes d'aplicació de l'ordre anterior; entre aquestes dificultats trobem la valoració de memòries, pràctiques en empresa i programes d'assignatures no dedicades íntegrament a la traducció jurídica.

La valoració que realitza l'Oficina d'Interpretació de Llengües és purament administrativa i, per tant, l'acreditació de l'especialització ha de ser objectiva i constar suficientment, mitjançant la documentació corresponent. Així, l'Oficina es troba en una situació molt diferent de la de la Universitat, en que hi ha una relació

professor – estudiant, on hi ha una avaluació dels coneixements de l'estudiant que és més extensa en el temps, i que per tant no es limita a uns pocs exàmens el mateix dia.

L'ordre de 2002 ha agilitzat la tramitació d'aquests expedients, tot i que subsisteixen problemes menors que solen estar vinculats a la falta de coneixement del procediment per part dels interessats o a defectes formals dels documents acreditatius que ens remeten. Entre aquests defectes trobem, com a més freqüents, els de les còpies que haurien de ser confrontades i no ho estan, enviament de còpia del certificat acadèmic en lloc de l'original, i finalment, certificats acadèmics que no s'adapten al que estipulen les ordres en vigor i en els que hi falta informació essencial, com ara el tipus d'especialitat de les assignatures de traducció especialitzada.

El nivell d'especialització, amb llengua A castellà i una llengua B, es mesura en crèdits, que són 16 per a la interpretació oral i 24 en traducció especialitzada jurídica i econòmica, en assignatures fetes durant la llicenciatura i en el marc d'aquesta. Això exclou posteriors formacions especialitzades, com màsters, post-graus i altres activitats formatives.

2.3. El reconeixement d'una habilitació obtinguda en un Estat de la Unió Europea

Una de les llibertats fonamentals del dret comunitari és la de llibertat d'establiment i prestació de serveis. En l'àmbit de la traducció jurada això significa que l'ordenament jurídic espanyol, un cop incorporades les corresponents directives de reconeixement de títols professionals, preveu la possibilitat de que els intèrprets jurats reconeguts en d'altres països puguin demanar poder exercir a Espanya, amb la qual cosa queden equiparats en drets i deures als intèrprets jurats nomenats per al territori espanyol.

El concepte en si està prou bé, però la seva aplicació és molt menys senzilla del que pot semblar. D'entrada, és evident la disparitat de situacions entre els diferents Estats, on la professió pot estar regulada o no. En el primer cas, tot és bastant més senzill; en el segon, s'apliquen uns requisits d'experiència professional que en ocasions són difícils de demostrar.

Un altre gran problema és el de l'absència de reciprocitat. No tots els Estats membres reconeixen els professionals procedents d'altres Estats i que volen exercir com a intèrprets jurats.

3. Gestió del registre dels intèrprets jurats

El registre dels intèrprets jurats del Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació permet dur el control del conjunt d'intèrprets jurats existents, nomenats per al castellà. L'atorgament del nomenament inicia el procediment d'inscripció del nou intèrpret jurat al registre: aquest és l'eina que permet oferir al públic en general la informació dels intèrprets jurats que estan en actiu; es confecciona així un llistat en format pdf que s'actualitza regularment i que és consultat cada dia per Internet per un gran nombre d'usuaris. Es tracta d'una de les informacions més visitades de tot el lloc web del MAEC. Això dona idea de la importància d'aquestes dades, cosa que a la vegada genera un important flux de comunicació de particulars i d'intèrprets jurats amb l'Oficina.

En aquests moments el registre del Ministeri d'AAEE i Cooperació conté un total de 6.154 intèrprets jurats inscrits, dels quals:

- 3.525 són llicenciats en traducció i interpretació (exempció d'examen)
- 2.573 han superat les proves del MAEC
- 56 han estat nomenats en reconeixement del seu títol professional estranger

Aquests intèrprets jurats cobreixen un total de 38 idiomes

Un cop nomenat, el primer que ha de fer l'intèrpret jurat és signar i estampar el segell en les fitxes que l'Oficina posa a disposició dels interessats a través de les Delegacions o Subdelegacions del Govern a tot Espanya. Una vegada retornades, l'intèrpret jurat quedarà inscrit al registre. La seva signatura i segell són transmesos a la Secció de Legalitzacions del Ministeri, que s'encarrega de reconèixer legalment la signatura (i no pas la traducció) en aquells casos en què això és necessari, és a dir, quan la traducció ha d'anar a l'estranger.

Després d'aquest primer tràmit, en què l'intèrpret ja és al registre, s'inclouen les seves dades al llistat públic, donat que en aquesta fase l'interessat ha comunicat les tarifes que aplicarà. Convé afegir i subratllar amb especial èmfasi que la presència dels intèrprets jurats en aquest llistat no és automàtica. Cal que aquests enviïn cada any les tarifes que aplicaran i tota variació en les seves dades. L'incompliment d'aquest requisit, previst a l'article 7.7 de l'ordre de 8 de febrer de 1996 (BOE de 23 de febrer), duu a l'exclusió de l'intèrpret jurat del llistat actualitzat. Aquesta exclusió es pot resoldre enviant novament les esmentades tarifes, per tal de poder aparèixer a l'actualització següent. S'ha comprovat que hi ha, entre els intèrprets jurats, un cert grau de desconeixement de la importància de respectar aquestes obligacions, i això genera en alguns casos confusió i alguna o altra reclamació d'intèrprets que no apareixen en el llistat. S'ha arribat a donar el cas d'intèrprets que creien que se'ls havia retirat el títol d'intèrpret jurat en comprovar que no apareixen a les llistes.

Per altra banda, aquest llistat no ha de ser necessàriament exhaustiu ja que es dona el cas, amb relativa freqüència, d'intèrprets que no hi volen constar, per múltiples raons. En aquests casos, o bé deixen senzillament d'enviar les tarifes, o bé ho comuniquen clarament, per tal de protegir la seva privacitat o perquè no volen o no poden exercir com a intèrprets jurats.

Finalment, afegir que el llistat, que és un servei apreciat pels intèrprets jurats i per tots aquells que en necessiten els seus serveis, és un instrument purament informatiu i que és el registre, situat a la seu de l'Oficina d'Interpretació de Llengües, el que dona fe de la condició d'intèrpret jurat d'una persona concreta.

4. Conclusió

Després de tot el que s'ha exposat anteriorment, podem concloure que l'activitat de concessió de nomenaments d'intèrpret jurat en la combinació llengua estrangera - castellà i viceversa, que és competència del Ministeri d'Afers Estrangers i Cooperació, ha augmentat espectacularment en els darrers deu anys, ja que en poc temps s'ha passat d'una sola via d'accés al nomenament a tres. D'aquestes tres, una és especialment dinàmica ja que genera nombroses sol·licituds de nomenament cada any: és la via d'accés al nomenament amb exempció d'examen, prevista per als llicenciats en traducció i interpretació.

Això ha suposat, a la vegada, un important augment del nombre d'intèrprets jurats en els darrers anys, fins a duplicar-se, essent en l'actualitat més de 6.000 en tot Espanya.

Una altra conclusió important és que el MAEC regula l'accés a la professió d'intèrpret, però no en regula l'exercici. Donat que aquest exercici és lliure, en ocasions es presenten problemes, de competència deslleial especialment, que es podrien resoldre amb un cert grau de regulació de l'exercici de la professió. Però aquesta regulació no pot venir del Ministeri, ja que no és competent.

Annex I**REGISTRE D' INTÈRPRETS JURATS DEL MAEC***(Dades a 17 d'abril de 2007)*Total d' Intèrprets jurats inscrits: **6.154**

Dels quals:

3.525 són llicenciats en traducció i interpretació (exempció d'examen)

2.573 han superat els corresponents exàmens

56 nomenats en virtut de les directives europees

Aquests 6.154 intèrprets jurats cobreixen 38 idiomes:

Ordenats alfabèticament:

Albanès, alemany, anglès, àrab
 Bengalí, bielorús, búlgar
 Català, coreà, croat
 Danès
 Eslovac, eslovè, estonià, euskera
 Finès, francès
 Gallec, grec
 Hebreu, hongarès
 Italià
 Japonès
 Llatí
 Macedoni
 Neerlandès, noruec
 Persa, polonès, portuguès
 Romanès, rus
 Serbi, suec
 Turc, txec
 Ucraïnès
 Xinès

I ordenats per nombre d' intèrprets jurats:

Anglès	3661
Francès	1526
Alemany	673
Italià	188
Català	124
Portuguès	87
Àrab	78
Rus	65
Neerlandès	58
Polonès	33
Suec	28
Romanès	23
Grec	21
Llatí	16
Danès	15
Gallec	13
Búlgar	11
Hongarès	11
Noruec	11
Euskera	10

Hebreu	10
Persa	9
Serbi	9
Croata	8
Finès	8
Xinès	7
Txec	6
Eslovac	4
Japonès	4
Eslovè	2
Macedoni	2
Ucraïnès	2
Albanès	1
Bengalí	1
Bielorús	1
Coreà	1
Estoni	1
Turc	1

L'HABILITACIÓ PROFESSIONAL DE LA TRADUCCIÓ I LA INTERPRETACIÓ JURADES EN LLENGUA CATALANA

Sever Salvador i Padrosa
Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya
seversalvador@gencat.net

1. Breu repàs històric

Tot i que d'aquest tema n'he parlat prolixament en altres llocs¹⁴, crec que convé de fer un breu repàs històric, cosa que ens permetrà d'entendre perquè les coses són com són.

Cap a l'any 1983 hi ha sectors que comencen a veure la necessitat de regular la traducció i la interpretació jurades en català (d'ara endavant, TIJ) com ara el Parlament de Catalunya, el Govern de la Generalitat i l'àmbit professional de la traducció i la interpretació.

Aquesta necessitat sentida desemboca en voluntat política, compartida per tots els agents. Han de passar 10 anys, però, fins que aquesta voluntat no cristal·litza en un marc legal a partir del qual poder actuar. I no per falta d'entesa dins del nostre país, sinó pel plus de dificultats que té en aquest Estat tot el que té a veure amb les llengües que no siguin el castellà o espanyol, tot i el parèntesi d'incloure el català durant 8 anys en la TIJ castellà-català. Aquesta acceptació de l'Estat es basava, però, en una relació del català cap al castellà i no pas en una relació del català cap a altres llengües (la visió de l'Estat va ser, lingüísticament parlant, totalment castellanocentrista). Al final, però, quan l'Estat va decidir no convocar més les proves d'*intérprete jurado* en les llengües mal anomenades *lenguas autonómicas*, la competència va quedar vacant i és aleshores que la Generalitat decideix d'exercir-la a fi d'afavorir la llengua catalana tal com li pertoca legalment.

Tot plegat es va concretar en l'establiment d'un marc legal.

1.1. Marc legal

L'any 1994 es publica el Decret 87/1994, de traducció i interpretació jurades. El març del 2000 es fa un nou decret que modifica l'anterior. Així, el Decret 119/2000, de 20 de març, de traducció i interpretació jurades incorpora les modificacions següents:

- Caràcter oficial de les traduccions i les interpretacions.
- D'altres llengües al català i **viceversa**.
- Títol de diplomat.
- Obligació de certificar la fidelitat i l'exactitud (certificat i segell).
- Via d'accés al RTIJ: supressió del Postgrau i reconeixement dels crèdits als llicenciats.
- Els traductors i els intèrprets jurats anteriors queden habilitats per fer traduccions o interpretacions inverses.

1.2. Nou marc legal?

A partir de noves necessitats detectades, s'ha estat a punt de renovar el decret de TIJ. Al final, però, la possible reforma no ha quallat. Més endavant tornaré a aquesta qüestió.

¹⁴ Vegeu-ne informació detallada al capítol 3 (pàgs, 66-68) del llibre: MONZÓ NEBOT, Esther (ed.). *Les plomes de la justícia: la traducció al català dels textos jurídics*. Barcelona: Pòrtic, 2006. (Biblioteca Universitària; 47).

Sever Salvador (2007): «L'habilitació professional de la traducció i la interpretació jurades en llengua catalana», *Papers Lextra*, 3 [revista electrònica: www.lextra.uji.es/papers/], p. 25-30.

2. L'accés a l'habilitació professional

Hi ha tres vies d'accés:

1. Les persones que provenen d'una habilitació com a *intérprete jurado de catalán* del Ministeri d'Afers Exteriors.

2. Les persones que han aconseguit una llicenciatura en traducció i interpretació i, a més, han obtingut crèdits d'especialització (24 crèdits pel que fa a la traducció i 16 quant a interpretació).

3. Les persones que han superat les proves d'habilitació per a la traducció i la interpretació jurades organitzades per la Secretaria de Política Lingüística.

La **primera via** ja fa temps que és una via morta. **67** persones han accedit a l'habilitació per aquesta via. De l'entrada en vigor del Decret del 1994 fins al 1997 (4 anys) van entrar per aquesta via 53 persones (79,1%). D'ençà d'aquesta darrera data fins a avui (9 anys), n'han entrat 14 (20,8%). Creiem que totes les persones que estaven interessades a fer part del Registre de traducció i interpretació jurades (d'ara endavant, RTIJ) ja ho han aconseguit.

Les altres dues vies estan plenament actives amb un clar avantatge a favor de la segona, la de les persones amb llicenciatura universitària.

En relació amb la **segona via**, la llicenciatura en traducció i interpretació més els 24 crèdits de traducció especialitzada o bé els 16 en interpretació, hi ha **503** persones que han entrat per aquesta via al RTIJ. Les dades són:

Llengua	Traducció	Interpretació
anglès	315	149
francès	101	43
alemany	38	17
castellà	41	15

Totes són llengües B dels plans d'estudi, les úniques que poden complir el requisit dels 24 crèdits de traducció especialitzada i dels 16 crèdits en interpretació. També hi ha alguns casos d'habilitacions relacionades amb el castellà. Són casos que provenen de la Universitat de Vic.

Pel que fa a la **tercera via** d'accés, les proves d'habilitació per a la traducció i la interpretació jurades permeten la consecució de l'habilitació professional, a més de les llengües B dels plans d'estudi (anglès, francès i alemany), l'habilitació d'altres llengües com ara el castellà, l'italià, el rus, el xinès i l'àrab. Per aquesta via han entrat **361** persones a l'RTIJ. Les dades són:

Llengua	Traducció		Interpretació	
	Via d'accés			
	3. Proves	2. Llicenciatura	3. Proves	2. Llicenciatura
castellà	289	41	155	15
anglès	28	315	22	149
francès	32	101	35	43
alemany	16	38	11	17
italià	3		3	
rus	2		3	
xinès	2		1	
àrab	1			

Es veu de seguida que la via que proporciona més habilitats és la de la llicenciatura universitària, però bàsicament només en 3 llengües de les 4 llengües majoritàries. Aquesta via, però, no arriba a les 5 llengües restants de les quals tenim persones habilitades.

2.1. Les proves d'habilitació per a la traducció i la interpretació jurades

Centrem-nos en les proves, que, juntament amb la gestió del RTIJ, és la nostra principal responsabilitat.

El 1993 s'inicia el disseny de les proves. Hi col·laboren per part de la Generalitat de Catalunya, l'Escola d'Administració Pública de Catalunya i l'Escola Oficial d'Idiomes i per part de les facultats de traducció i interpretació de les universitats catalanes: la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat Pompeu Fabra i la Universitat de Vic, sense l'ajut de les quals no hauríem pogut avançar gens.

La concepció de les proves té els fonaments següents:

1. En el moment de dissenyar l'esquema o sistema de proves es va veure clarament que, ateses les circumstàncies sociolingüístiques de la llengua catalana, calia demanar una prova de **llengua catalana** que garantís que els futurs traductors jurats tinguessin uns coneixements de nivell superior necessaris per abordar traduccions d'altres llengües al català.

2. També es va veure necessari de demanar una prova general de coneixements de **dret** que garantís un coneixement general de les institucions jurídiques a partir del fet que els textos susceptibles de ser objecte de traducció jurada emanen o estan relacionats amb aquestes institucions jurídiques.

3. Les altres dues proves són la **traducció** i la **interpretació** que són independents l'una de l'altra, ja que en el moment de dissenyar les proves es va partir de la premissa que traduir i interpretar són capacitats diferents.

Per aquesta raó les proves que hi ha són:

<i>Prova</i>	<i>Contingut</i>	<i>Format</i>
Llengua catalana	Coneixements de nivell D, el superior en la gamma de certificats generals de llengua catalana de la Secretaria de Política Lingüística.	Un dictat i una bateria de 40 preguntes de resposta múltiple de 4 opcions.
Dret	Coneixements generals de les institucions jurídiques bàsiques de l'Estat espanyol, de la comunitat internacional i de la Unió Europea.	Una bateria de 40 preguntes de resposta múltiple de 3 opcions.

Hi ha un sistema d'equivalències previst que pot estalviar de presentar-se a la prova de llengua catalana i a la de dret.

Traducció	Coneixements i capacitats necessàries per traduir textos de l'àmbit jurídic, administratiu o socioeconòmic o textos formals no literaris.	Una traducció directa (d'una extensió de 500 paraules), una traducció inversa (300 paraules) i 3 preguntes sobre qüestions lingüístiques.
Interpretació	Coneixements i capacitats necessàries per fer una traducció d'enllaç entre dos subjectes, cosa que comporta tant la traducció consecutiva directa com la inversa.	Traducció oral d'un fragment de conversa d'uns 2 minuts entre un jutge, fiscal o policia i un testimoni o acusat.

2.1.1. Problemes

Al llarg d'aquests 12 anys, les proves s'han anat millorant i adaptant (tanmateix, per exemple, arran de l'aprovació del nou Estatut ens cal revisar algunes qüestions del banc de preguntes de la prova de dret). Tot amb tot, hi ha

problemes que subsisteixen i n'apareixen de nous, sovint difícils de trobar-hi una solució satisfactòria.

Per exemple, l'any 1998-1999 es va revisar la **traducció inversa** i es va actualitzar. Així, es va recompondre el pes de cada part de la prova i es va afinar el barem d'aquesta part de la prova. Malgrat això, continua passant que circumstàncies com ara el fet de compartir o no model jurídic o bé la distància lingüística o bé les relacions entre els estats mateixos fa difícil de trobar una única prova de traducció inversa vàlida per a totes les llengües; cal ajustar-les. Ho fem a partir del tipus de text, que pot variar segons la llengua de què es tracti.

Per posar un cas extrem, no és el mateix demanar una traducció inversa del català al castellà (totes dues llengües oficials que comparteixen sistema jurídic i amb poca distància lingüística) que una traducció inversa del català al xinès. En l'endemig, hi ha una gamma diversa de situacions d'acord amb l'especificitat de cada llengua; cada llengua és un món.

3. Reptes futurs

3.1. Introducció de noves llengües?

L'habilitació actual arriba a un conjunt de llengües, totes elles importants, amb un grau major o menor d'importància en relació amb el català. A partir de l'any 2003 es va fer un esforç per incloure l'àrab, el rus (2004) i el xinès (2004). Malgrat això, ens queden per cobrir llengües de les quals en un moment o altre hi ha hagut necessitat de traducció jurada. M'estic referint a llengües com ara: el neerlandès, el txec, el grec, el polonès, l'hongarès, el romanès, etc., totes elles llengües europees, de les quals no tenim traductor jurat en català. Aquestes traduccions acaben passant doncs pel castellà. No acabem de trobar una solució satisfactòria que resolgui aquests casos. D'aquí ve que, com deia abans, a fi de poder incloure llengües com les esmentades, el Decret de TIJ va estar a punt de ser modificat, la proposta però no va prosperar.

3.2. Les noves eines del traductor impliquen un nou format d'administració de la prova?

Tots sabem que la irrupció de les noves tecnologies ha fet canviar les maneres de treballar de molts oficis. En el cas dels traductors el canvi és notori. El debat que hi ha és si les proves d'habilitació s'han d'adaptar a les noves eines i circumstàncies que la nova tecnologia aporta, i si és així, fins a quin grau, o bé potser convé deixar-ho igual tenint present que la relació canvi-esforç-rendiment-eficàcia ha de ser assequible i assumible.

4. Sistema garantista de les proves d'habilitació

En ser la traducció un exercici obert, hi ha el risc que la valoració subjectiva campi per on vulgui. Davant d'això, les nostres proves tenen uns criteris previs acceptats, uns barems compartits i unes garanties en la correcció. Els examinands, doncs, tenen les garanties següents:

1. Poden endur-se el text de partida.
2. Poden veure l'examen corregit i obtenir-ne una còpia.
3. Poden veure «un» model de correcció. És a dir, una traducció correcta del text dins de les diverses solucions possibles.
4. Poden interposar un recurs contra la decisió del tribunal qualificador de les proves.

5. El rendiment de l'habilitació professional en termes de normalització lingüística

La nostra funció bàsica, definida en el marc del Decret actual, inclou l'organització de les proves d'habilitació i la gestió del RTIJ. Més enllà no hi ha cap regulació, tret de l'establiment de l'obligatorietat de la certificació de les traduccions i l'ús d'un segell amb què cal legitimar allò traduït.

La pregunta que ens fem és quina utilitat pràctica tenen les diverses habilitacions que hem fet durant aquests 12 anys (a hores d'ara tenim 950 habilitats que concentren 1.070 habilitacions en traducció i 521 en interpretació).

Per a aquesta I Jornada de Dret i Traducció teníem previst de portar els resultats d'un estudi que ens informés de quantes traduccions es fan, entre quines llengües, quins són els textos que se solen traduir més, en quins procediments administratius tenen lloc, etc.; tot enfocat per valorar l'eficàcia del contingent de traductors i intèrprets jurats. Malauradament, per raons d'urgències i altres prioritats aquest estudi encara no el tenim.

Simplement, vull apuntar que en relació amb la normalització de la llengua catalana necessitem informació per poder valorar si la feina i els recursos esmerçats a favor de la llengua catalana són o no satisfactoris.

Convindria saber, que havent-hi com hi ha dues llengües oficials en un mateix territori, si la llengua catalana, en altre temps foragitada totalment de l'àmbit juridicoadministratiu, ha fet passos en ferm endavant, si encara en pot fer molts més (el nou Estatut d'autonomia de Catalunya, si no el tomben al Tribunal Constitucional, potser encara pot fer canviar algunes coses); o bé el català ja ha tocat sostre en aquest terreny?

I per acabar aquesta comunicació, us mostro algunes dades estadístiques generals, algunes de les quals acabem de veure.

6. Dades estadístiques generals 1995 – 2006 (12 anys)

<i>Prova de llengua catalana</i>	
Persones presentades	439
Aptes	357 (28,0%)

<i>Prova de dret</i>	
Persones presentades	847
Aptes	357 (42,1%)

Registre de traducció i interpretació jurades		
Nombre d'inscrits (persones)		950
Nombre d'inscripcions per llengües i modalitat		
Llengua	Traducció	Interpretació
castellà	453	237
anglès	381	171
francès	174	78
alemany	54	28
italià	3	3
rus	2	3
xinès	2	1
àrab	1	
Total	1.070	521
		1.591

S'aprecia un augment progressiu de la competència de les persones que es presenten a les proves. Ho atribuïm als fets següents:

1. Fins a l'any 1999 no calia pagar matrícula perquè la taxa, per un seguit de raons que ara no vénen al cas, no estava aprovada. Això feia que hi haguessin

«passavolants», és a dir, gent poc preparada que provaven sort i es presentaven a les proves.

2. Un cop aprovada la taxa, només s'hi inscriuen els que realment creuen que tenen opcions d'aprovar.

3. Cada vegada les persones estan més preparades, suposem que degut al fenomen anomenat, en avaluació, efecte de reflux (en anglès, *backwash effect*), sobretot que d'ençà de l'any 2000 els examinands es poden endur els textos de partida de la traducció directe i de la inversa.

Nombre d'inscripcions per via d'accés

D'ofici (per superació de les proves)	61 (36,7%)			
Arran de sol·licitud	23 (63,3%)	UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA	53	40,0%
		Universitat Pompeu Fabra	173	27,4%
		Universitat de Vic	72	11,4%
		Ministeri Afers Exteriors	67	10,6%
		Postgrau de traducció juridicoadministrativa	61	9,6%
		Universitat Jaume I	3	0,5%
		Escola Universitària de Traductors i Intèrprets (EUTI)	2	0,3%

Nombre d'inscripcions per anys

1994	35	Mitjana: 78 inscripcions anuals
1995	66	
1996	99	
1997	118	
1998	102	
1999	80	
2000	77	
2001	115	
2002	54	
2003	57	
2004	84	
2005	77	
2006	54	

Quan veiem aquestes xifres, pensem que déu-n'hi do de la feina feta. De tota manera, tal com ja he esmentat, som conscients que hi ha camí per córrer i aspectes pendents de trobar-hi solucions adequades i bones per als temps actuals.

A l'adreça següent d'Internet hi ha informació sobre la traducció i la interpretació jurades en català: <<http://www6.gencat.net/llengcat/tij/index.htm>>

LA HABILITACIÓN DE TRADUCTORES JURADOS EN GALICIA

MARTA GARCÍA GONZÁLEZ
Universidade de Vigo
mgarciag@uvigo.es

1. Introducción

En las páginas siguientes abordamos la cuestión de la habilitación profesional para la traducción e interpretación juradas de otras lenguas al gallego y viceversa, tomando como eje central el Decreto 267/2002 de 13 de junio, que regula dicha habilitación. En primer lugar, revisaremos el estado de la cuestión durante el período que culminó con la aprobación del decreto tras diez años de silencio por parte de la Administración autonómica. A continuación, analizamos el decreto en sí y su aplicación durante sus cinco años de vigencia, incluida la primera convocatoria de pruebas de traductores e intérpretes por medio de examen, publicada en enero de 2007. Por último, evaluamos brevemente el mercado laboral de la traducción jurada de y al gallego, antes de cerrar el artículo con unas consideraciones finales sobre el aparente equilibrio entre la oferta de traductores e intérpretes de y al gallego y la demanda de traducciones e interpretaciones juradas de y a dicha lengua.

Como avanzábamos en el párrafo anterior, el pasado y el presente de la traducción jurada de y hacia la lengua gallega pueden articularse en torno a la aprobación del Decreto 267/2002 de 13 de junio, que regula la habilitación profesional para la traducción e interpretación juradas de otras lenguas al gallego y viceversa (Diario Oficial de Galicia de 20 de septiembre de 2002). Así, podemos distinguir una primera fase que se extiende hasta la aprobación de dicho Decreto y una segunda fase que comienza con la aprobación del Decreto y que se prolonga hasta el momento actual.

2. Las traducciones juradas a y del gallego hasta la aprobación del Decreto

Hasta 2002 no existía un marco legal autonómico que regulase en modo alguno ni la habilitación de traductores e intérpretes ni los aspectos formales de la profesión. La situación de esta época estaba caracterizada por dos elementos básicos que en cierto modo se compensaban entre sí: por una parte una baja oferta de traductores e intérpretes y por otra una demanda desigual de servicios, baja en el caso de las traducciones y prácticamente inexistente en el de las interpretaciones (esta situación de escasa demanda se ha mantenido hasta la actualidad sin excesivos cambios, por lo que nos referiremos a ella en un apartado específico).

En lo que se refiere a la baja oferta de traductores, aunque sí existían traductores jurados habilitados, todos ellos correspondían a la combinación castellano-gallego, que habían obtenido su habilitación a través de los exámenes que hasta 1992 convocaba periódicamente la Oficina de Interpretación de Lenguas del Ministerio de Asuntos Exteriores. El número de personas habilitadas era concretamente trece, cinco en Madrid, tres en Cataluña, dos en A Coruña, dos en Vigo y uno en Lugo. Sin embargo, de acuerdo con los datos que hemos podido reunir, sólo uno de ellos se dedicaba exclusivamente a la traducción, y en general, el volumen de traducciones juradas de y al gallego que realizaban era, salvo excepciones, muy bajo o inexistente. De hecho, sólo cuatro de ellos siguen figurando en la actualidad en la lista actualizada de intérpretes jurados que publica periódicamente la Oficina de Interpretación de Lenguas. A este bajo número de

traductores habilitados, se añadía el problema de su distribución geográfica, que a priori no parecía la más adecuada para cubrir la demanda de traducciones juradas del y al gallego generada dentro de la Comunidad Autónoma, sobre todo si tenemos en cuenta que, a diferencia de la traducción no jurada que se distribuye fundamentalmente en formato electrónico, la jurada no sólo exige su impresión y envío en papel previa la colocación de la firma y sello del traductor, sino en muchas ocasiones también el envío previo de los originales impresos a éste, con los consiguientes retrasos ocasionados para el cliente.

En el caso de otras combinaciones lingüísticas, no existía ninguna persona habilitada para la realización de traducciones ni interpretaciones juradas de otras lenguas al gallego ni, lo que es más importante, del gallego a otras lenguas. Y si bien la demanda de traducciones juradas al gallego era, y sigue siendo prácticamente inexistente, debido a la cooficialidad de las dos lenguas de la Comunidad Autónoma que hace que las traducciones juradas al castellano tengan total validez dentro de la Comunidad, la situación es diferente en el caso de las traducciones inversas en las que se parte de un texto emitido originariamente en gallego. Las principales demandas de traducciones juradas inversas del gallego proceden del ámbito académico (títulos, expedientes de estudios, certificados de realización de cursos) y de las Administraciones públicas, especialmente las locales, que emiten de oficio toda su documentación en gallego. Esta carencia de traductores jurados se fue supliendo, durante años, por medio de mecanismos alternativos, entre los que podemos destacar tres en razón de su frecuencia:

- solicitar a la Administración u órgano emisor competente la emisión de un nuevo documento en castellano, con el consiguiente retraso que esto podía suponer, en especial cuando la Administración no disponía del modelo del documento en castellano, o en el caso de certificados de cursos realizados ya hacía tiempo, en los que era necesario localizar a la organización para solicitarles un nuevo certificado.
- realizar una traducción jurada intermedia al castellano, seguida de una traducción jurada del castellano al inglés. Aparte de las dificultades logísticas de requerir los servicios de un traductor jurado de castellano-gallego, esta segunda opción suponía tener que pagar dos traducciones juradas, con el inevitable incremento en el precio final de la traducción.
- realizar una traducción intermedia al castellano y solicitar su certificación gratuita en algún servicio relacionado con la lengua gallega, desde la propia Dirección Xeral de Política Lingüística o el Servicio Central de Traducción de la Consellería de Presidencia, hasta las oficinas de normalización lingüística locales, provinciales o autonómicas. Aunque en principio esta opción no podría ser aceptable, ya que las competencias de los técnicos de normalización lingüística no incluyen la certificación de traducciones, en la práctica se convirtió en uno de los mecanismos más utilizados para solucionar el problema, ya que en muchos casos el propio usuario podía realizar la traducción y solicitar su certificación antes de llevarla al traductor jurado. Incluso si el traductor jurado se encargaba también de la traducción intermedia, los costes se reducían de forma considerable, con la aplicación de tarifas muy inferiores a la de la traducción jurada. Por su parte, la Administración nunca ha emprendido ninguna medida para evitar esta práctica, posiblemente como compensación a su propia falta de actuación para solucionar el problema a través de las disposiciones legales pertinentes.

3. El Decreto 267/2002

El 13 de junio de 2002, más de diez años después de que se transfirieran a la Xunta de Galicia las competencias relativas a la coordinación y gestión de los traductores e intérpretes jurados, y de que la Oficina de Interpretación de Lenguas del Ministerio de Asuntos Exteriores dejase de incluir el gallego en sus convocatorias anuales de exámenes, se aprueba en Galicia el Decreto 267/2002,

de 13 de junio, por el que se regula la habilitación profesional para la traducción y la interpretación juradas de otras lenguas al gallego y viceversa. El Decreto, publicado en el Diario Oficial de Galicia del 20 de septiembre de 2002, venía a culminar varios años de negociaciones con la Dirección Xeral de Política Lingüística para poner fin al vacío legal en el que se encontraba la traducción jurada en Galicia.

Elaborado tomando como referencia el decreto catalán 119/2000 de 20 de marzo, de traducción e interpretación juradas, el decreto 267/2002 establecía la independencia de las habilitaciones de traductor jurado y de intérprete jurado y establecía tres mecanismos de acceso a la habilitación: el reconocimiento de la habilitación concedida por el Ministerio de Asuntos Exteriores, el acceso a través de la Licenciatura en Traducción e Interpretación y la superación de las pruebas reguladas en el propio decreto.

El reconocimiento de la habilitación concedida por el Ministerio de Asuntos Exteriores es automático siempre que los interesados lo soliciten a la Secretaría Xeral de Política Lingüística, algo que desde 2002 sólo han hecho dos de los trece traductores jurados de castellano-gallego habilitados por el Ministerio.

El reconocimiento de la habilitación para los licenciados en traducción e interpretación es automático, previa presentación de instancia y documentación acreditativa para aquellos licenciados que hayan obtenido 24 créditos de traducción para la habilitación como traductor jurado (12 obligatoriamente de traducción jurídica y / o económica y 12 bien de traducción bien de prácticas profesionales o de trabajos de fin de carrera) y 12 créditos de interpretación para la habilitación como intérprete jurado. En la práctica, esto supone la habilitación directa de todos los licenciados en traducción e interpretación de la Universidad de Vigo que hayan realizado sus estudios con gallego como lengua A, ya que tanto el plan de estudios de 1992 como el de 2001 incluyen 24 créditos obligatorios de traducción especializada (jurídica y económica) y 18 créditos de interpretación. Hasta la fecha actual, el número de personas habilitadas por esta vía es de 75 en el caso de inglés-gallego y 11 en el caso de francés-gallego, tanto para traducción como para interpretación. Puesto que el inglés y el francés son las dos únicas lenguas B ofertadas en la Licenciatura en Traducción e Interpretación de la Universidad de Vigo y puesto que ninguna otra Facultad de Traducción e Interpretación ofrece la licenciatura con gallego como lengua B, no existe la posibilidad de habilitación directa para traductores e intérpretes jurados de otras lenguas.

Por último, el acceso a la habilitación a través de las pruebas reguladas en el propio decreto ha permanecido paralizada desde la aprobación del mismo hasta enero de 2007, cuando se publica la primera convocatoria de las pruebas, actualmente en proceso de realización. Se convocaban, concretamente, pruebas de traducción directa e inversa y de interpretación consecutiva de enlace para los siguientes pares de lenguas: gallego-castellano, gallego-portugués, gallego-francés, gallego-inglés y gallego-alemán, a las que podían concurrir candidatos mayores de edad en posesión de un título de diplomado, ingeniero técnico, arquitecto técnico o equivalente. Los candidatos podían matricularse de forma independiente para las pruebas de traducción o para las de interpretación, y para tantas lenguas como desearan de entre las convocadas. Todos ellos deben realizar, además, dos pruebas comunes, una de lengua gallega y otra de derecho, ambas de tipo test y basadas en los temarios correspondientes publicados en el Decreto 267/2002. Los objetivos de dichos exámenes comunes, de acuerdo con lo establecido en el mismo decreto son «que el examinando demuestre tener un dominio práctico de la lengua gallega que, al hacer una traducción o una interpretación, le permita utilizarla de una manera correcta en gallego normativizado» en el caso de la prueba de gallego y «comprobar que los aspirantes al certificado poseen un conocimiento general del ordenamiento jurídico, suficiente para traducir textos jurídicos», en el caso de la prueba de derecho.

El tribunal organizador y calificador de las pruebas es un tribunal mixto integrado por profesores del Departamento de Traducción y Lingüística de la Universidad de Vigo y por miembros de la Secretaría Xeral de Política Lingüística. Concretamente, el tribunal está formado por una Presidenta, una Vicepresidenta, una Secretaria, dos Vocales y nueve asesores técnicos para las pruebas específicas de traducción e interpretación (estos últimos con voz pero sin voto en las reuniones del tribunal).

El número total de candidatos que se matricularon para las pruebas fue de 204, mientras que por especialidades y combinaciones lingüísticas los matriculados fueron los recogidos en la figura 1.

Lengua	Traducción	Interpretación
Castellano	159	69
Portugués	22	8
Francés	17	7
Inglés	33	16
Alemán	25	10

Figura 1: Candidatos a las pruebas de habilitación, por lenguas y especialidad

De los matriculados, fueron 145 los candidatos que finalmente se presentaron a las pruebas comunes de derecho y gallego. Estas se celebraron el 11 de abril y que tuvieron un porcentaje de aprobados del 19,3% (28) y 12,4% (18) respectivamente. Las pruebas específicas, para las combinaciones lingüísticas para las que los candidatos hayan aprobado las pruebas comunes, se celebrarán entre el 7 y el 11 de mayo, estando prevista la publicación de los resultados definitivos para el día 29 de mayo.

De acuerdo con las disposiciones del decreto 267/2002, la Secretaría de Política Lingüística ha creado un Registro de Traductores e Intérpretes Jurados Habilitados en los que se van inscribiendo las personas nombradas como traductores o intérpretes independientemente de la vía de acceso utilizada. La inscripción da lugar a la obtención de un número de registro que debe figurar tanto en el carné de traductor o intérprete como en el sello utilizado por el traductor, cuyo formato se regulaba igualmente en el decreto.

4. El mercado de la traducción jurada de y al gallego: oferta vs. demanda

Como ya hemos apuntado, las actividades de traducción jurada de y al gallego se concentran en las traducciones de la combinación gallego-castellano y las traducciones inversas del gallego fundamentalmente al inglés y, en menor medida, al francés. La traducción jurada directa de inglés y francés al gallego es básicamente inexistente, debido a la validez a todos los efectos en la Comunidad Autónoma de las traducciones juradas realizadas al castellano, con la ventaja añadida de ser válidas, a su vez, fuera de la Comunidad. Por último, la interpretación jurada al gallego es igualmente inexistente por los mismos motivos, mientras que no se realizan tampoco traducciones directas o inversas del gallego a otras lenguas debido a la inexistencia de profesionales habilitados a tal efecto.

Por lo que se refiere a los tipos de documentos traducidos, a falta de un estudio detallado con consultas a todos los traductores habilitados en la actualidad, se presentan a continuación unos breves apuntes sobre los documentos traducidos con mayor frecuencia por los traductores jurados de castellano-gallego consultados para la elaboración de este informe (siete de los trece habilitados), y de las traducciones juradas de gallego a otras lenguas solicitadas a diferentes agencias de servicios de traducción de Galicia (concretamente cuatro).

4.1. Traducciones de castellano <> gallego)

Las traducciones juradas entre el castellano y el gallego suelen estar vinculadas, en muchos casos, a las relaciones entre Administraciones o entre el sector privado y la Administración, destacando entre ellas la concesión de ayudas para la edición o traducción al gallego de documentación de empresas privadas, que exige a las empresas bien redactar directamente en gallego, bien traducir a esta lengua, toda su documentación administrativa.

Entre los documentos traducidos con mayor frecuencia por los traductores, destacan los siguientes:

- Campañas publicitarias
- Propaganda institucional
- Estatutos de constitución de empresas
- Planes de actuación empresarial
- Convenios laborales
- Documentación empresarial para licitaciones públicas
- Condiciones contractuales
- Sentencias judiciales
- Certificados de cursos de gallego
- Titulaciones académicas

Un caso especial de traducción jurada al gallego la constituyen los suplementos del BOE publicados en gallego. En un principio, las traducciones de dichos suplementos eran realizadas por el Servicio Central de Traducciones de la Consellería de Presidencia y posteriormente certificadas por un traductor jurado de castellano-gallego. Sin embargo, esta práctica fue eliminada hace ya algunos años por considerarse que los funcionarios del Servicio Central de Traducciones tienen competencias suficientes para la traducción de las disposiciones legales del BOE al gallego sin la mediación de ningún traductor jurado.

4.2. Traducciones inversas al gallego

Los encargos de traducción jurada del gallego a otras lenguas suelen corresponderse fundamentalmente con tres tipos de textos que los órganos emisores emiten de oficio en gallego:

- Documentación académica
- Documentación de las Administraciones locales
- Documentación de los registros civiles

Con todo, también es posible encontrar traducciones juradas del gallego de otros documentos como cartillas de vacunación, o certificados de cuentas bancarias, que suelen ser necesarios para la obtención de visados.

5. Consideraciones finales

A lo largo de los apartados anteriores hemos tratado de realizar un breve recorrido por la situación de la traducción e interpretación jurada de y al gallego, partiendo del marco legal a partir del que se realiza la habilitación de traductores e intérpretes y haciendo hincapié en los dos elementos clave que caracterizan el estado de la cuestión: la baja oferta de servicios de traducción y la demanda

desigual de dichos servicios. Para finalizar estas páginas, nos parece pertinente sistematizar algunas de las consideraciones ya realizadas sobre el aparente «equilibrio» entre la oferta y la demanda de servicios de traducción jurada.

En un principio, puede asumirse que el bajo número de traductores habilitados disponible es suficiente para cubrir la baja demanda existente. Sin embargo, la distribución geográfica de los traductores de castellano – gallego (sólo cinco de los trece están registrados en localidades gallegas y de ellos al menos tres se dedican profesionalmente a la docencia universitaria y no a la traducción) unida a su falta de oferta de servicios (en la mayor parte de los casos sus datos no están disponibles ni a través de la Oficina de Interpretación de Lenguas ni a través de la Secretaría Xeral de Política Lingüística) hace que en ocasiones las agencias de traducción y los clientes particulares tengan dificultades para obtener una traducción dentro de los plazos requeridos.

Incluso en el caso de las traducciones juradas del gallego a otras lenguas, en los que la demanda de servicios es menor y la oferta de traductores más elevada, no siempre resulta fácil localizar traductores jurados, en especial a los particulares, debido en parte a la escasa publicidad que se hace de su existencia desde la Secretaría Xeral de Política Lingüística, en cuya página no figuran los datos de contacto de los traductores a pesar de existir un Registro y una base de datos de actualización constante.

Por otra parte, aunque es cierto que tras la aprobación del Decreto 267/07 ha aumentado la oferta de traductores jurados del gallego a otras lenguas, dicha oferta sólo satisface las necesidades de traducción al inglés y francés, por ser estas las únicas combinaciones cubiertas por medio de la habilitación directa de licenciados. Queda pendiente en qué medida quedará cubierta la demanda de otras lenguas, como el portugués o el alemán, por medio de la reciente convocatoria de pruebas de habilitación, en el caso de que los candidatos de estas combinaciones hayan superado las pruebas comunes de derecho y lengua y superen, en su momento, las de traducción y / o interpretación. También pendiente queda la convocatoria de pruebas para la habilitación de traductores e intérpretes de otras lenguas que podrían presentar una demanda potencial, debido a los intercambios comerciales y a los flujos migratorios habituales en la Comunidad Autónoma, como son el italiano, ruso, polaco, rumano o chino.

LA SITUACIÓN ACTUAL DE LA TRADUCCIÓN JURADA EN LENGUA VASCA

KOLDO BIGURI

(*Euskal Herriko Unibertsitatea / Universidad del País Vasco*)

kbiguri@yahoo.es

Como otros artículos de este número, el tema del presente será la habilitación profesional de los traductores e intérpretes. Pero lamentablemente tengo que reconocer que la aportación que desde el ámbito lingüístico de la lengua vasca puedo hacer a este volumen es absolutamente nula; y lo es porque en la actualidad no hay ni está previsto ningún tipo de habilitación para intérpretes jurados de euskera en ninguno de los tres ámbitos administrativos en que está dividido el territorio donde es hablado dicho idioma: País Vasco francés, Comunidad Foral Navarra y Comunidad Autónoma del País Vasco. En el primero, porque el euskera no tiene reconocido ningún carácter oficial; en la Comunidad Foral, que sí lo tiene, aunque de forma parcial, el gobierno navarro muestra escasísimo interés en desarrollar nada que tenga que ver con la normalización social del idioma; y, por último, en el caso de la CAV, al que casi exclusivamente me voy a referir en mi intervención, el gobierno autonómico no parece tener la menor intención de abrir ninguna vía de habilitación profesional, a pesar de la insistencia con que la Asociación de Traductores, Intérpretes y Correctores de Lengua Vasca (EIZIE), que yo presidí durante tres años, ha instado a diferentes responsables de la Viceconsejería de Política Lingüística del Gobierno Vasco a regular la traducción e interpretación jurada entre las dos lenguas oficiales y de otras lenguas al euskera después de que la Oficina de Lenguas del Ministerio de Asuntos Exteriores dejara de convocar pruebas para traductores e intérpretes jurados de las «lenguas autonómicas». Y ello, a pesar de que la administración autonómica vasca fue la primera en abordar, en palabras de Marta Xirinachs, el primer intento de regulación de la traducción jurada de una lengua oficial distinta del castellano, que fue declarado inconstitucional por el Tribunal Constitucional.

Efectivamente, la Ley 10/1982 de Normalización del Uso del Euskera establecía en el artículo 12.1 que «el Gobierno regulará las condiciones para la obtención y expedición del título de traductor jurado entre las dos lenguas oficiales». Pero dicha previsión fue declarada inconstitucional por sentencia nº 82/1986, de 26 de junio.

El art. 12.1, en cuanto que atribuye al Gobierno vasco, se entiende la regulación de las condiciones para la obtención y expedición del título de traductor jurado entre las dos lenguas oficiales, resulta contrario al art. 149.1.30.^a de la C.E., como se deduce de las Sentencias de este Tribunal de 13 de febrero y 22 de diciembre de 1981 y de 22 de febrero de 1982, ya que la Comunidad Autónoma viene a autoatribuirse unas competencias normativas referidas precisamente a las condiciones de obtención y expedición de un título académico y profesional.

Resulta paradójico que, no habiendo mediado modificación alguna en la Carta Magna, algo que hace 21 años era considerado inconstitucional haya dejado de serlo de facto por la renuncia del Ministerio de Asuntos Exteriores a habilitar traductores jurados para las que llama «lenguas autonómicas». Así, ha terminado por ser asumida tácitamente la postura del magistrado Francisco Rubio Llorente, ponente en dicha sentencia, quien en un voto particular mostró su disconformidad con la misma, basándose en la siguiente argumentación:

Mi disenso en cuanto a la decisión adoptada por la mayoría en cuanto al art. 12.1 de la Ley impugnada, se basa, por último, tal vez en un distinto entendimiento de la expresión «títulos académicos y profesionales» en el art.

149.1.30.^a de la Constitución, pero sobre todo en una distinta apreciación de la naturaleza propia del título de «traductor jurado». En la práctica común esa titulación implica sólo que tienen carácter oficial las traducciones hechas por quien la posee, que pueden ser así presentadas como traducciones fidedignas ante la Administración que otorgó el título. Este tiene por ello, en mi opinión, carácter administrativo, y la Comunidad Autónoma del País Vasco dispone de plena competencia derivada de su potestad de autoorganización para regular las condiciones necesarias para su obtención y expedición.

El caso es que la sentencia del TC impidió durante otros 8 años, hasta el año 1990 concretamente, que hubiera traductores jurados de lengua vasca. Efectivamente, así como, si mis datos son correctos, los primeros exámenes en catalán se convocaron en 1984 y en 1985 fueron nombrados los primeros traductores jurados, en el caso del euskara la Oficina de Lenguas del MAE tardó cinco años más en convocar los primeros exámenes de lengua vasca, al parecer por motivaciones estrictamente personales de quien por aquel entonces tenía la potestad de incluir nuestro idioma en la correspondiente convocatoria. Finalmente, se consiguió que en la convocatoria de 1989 se incluyera la lengua vasca, pero no precisamente gracias a gestión alguna de la administración autonómica vasca, totalmente desinteresada ya del tema, sino gracias a contactos estrictamente personales de algunas personas que componían la dirección de la asociación EIZIE.

Así pues, el 2 de noviembre de dicho año, 55 personas movilizadas por nuestra asociación desembarcamos en Madrid para presentarnos a los exámenes, y todos salimos de ellos convencidos de que no obtendríamos el título a causa de la pasmosa elección de textos realizada por el tribunal correspondiente: en efecto, se trató de un primer texto, de carácter bancario, que mostraba señales evidentes de ser a su vez una traducción, incorrecta para más señas, de un texto originariamente redactado en castellano; y de un segundo texto, esta vez literario, pero escrito en su dialecto local por un autor vasco-francés de los años 20, francamente difícil de entender, tanto ahora como entonces, para un vascoparlante de cultura medio-alta sin estudios profundos de filología o de dialectología vasca. Lo aspirantes al título nunca llegamos a comprender qué instancia jurídica pediría la traducción jurada de un texto semejante. Con todo, el 16 de marzo del año siguiente, supimos que ocho de las personas que nos presentamos conseguimos aprobar dicho examen. Un porcentaje, por cierto, bastante alto en comparación con cualquier otra lengua.

Al año siguiente, otras dos personas obtuvieron la habilitación de traductores jurados de lengua vasca, las dos últimas desde entonces, ya que en la convocatoria de noviembre de 1992 quedaron excluidas «las lenguas autonómicas», sin explicación oficial alguna; de hecho, sólo a través de una consulta de la Asociación de Intérpretes Jurados de Cataluña al vicesecretario general técnico del MAE, se supo que, fruto de un acuerdo con el Ministerio de Administraciones Públicas, se llegó a la conclusión de que todo lo que tuviera que ver con las lenguas propias de las comunidades autónomas era competencia de estas comunidades, a pesar de la sentencia del TC anteriormente mencionada.

Pues bien, dicha conclusión ha terminado por ser perjudicial para la traducción jurada en euskara, debido a la falta de interés que desde entonces han mostrado las administraciones vasca y navarra para regular dicha actividad. Entenderán ustedes que el perjuicio es mayor aún si les cuento que de las diez personas actualmente poseedoras del título expedido por el MAE nueve no podemos ejercer de traductores jurados al estar afectados por incompatibilidad por ser funcionarios de la Administración o de la Universidad, como es actualmente mi propio caso. Y el décimo titulado, simplemente, no ejerce por estar plenamente dedicado a otra actividad.

En realidad, de esos diez traductores jurados con titulación, solamente yo he ejercido como tal hasta que la Universidad del País Vasco me recordó no muy amablemente la incompatibilidad que los profesores de traducción tenemos para

ejercer dicha actividad de forma remunerada. La culpa en realidad no la tiene mi Universidad, sino una para mí incomprensible Ley de Incompatibilidades del Personal al Servicio de las Administraciones Públicas, que afecta incluso a los profesores no funcionarios y que, absurdamente en mi opinión, nos impide practicar la profesión que enseñamos.

Así pues, en la actualidad ni siquiera existe la traducción jurada en lengua vasca al no haber traductores jurados que ejerzan, y la perspectiva es que no los va a haber a menos que consigamos convencer a la Oficina de Lenguas del MAE a que vuelva a convocar exámenes para nuestro idioma, dado que nuestras administraciones autonómicas no muestran interés alguno en esta cuestión, por tenerla digamos ya solucionada por otra vía.

Traducción jurada, como digo, no hay en euskara, pero sí que hay un «sucedáneo» cuyo valor estrictamente jurídico ignoro, y que es el «caballo de Troya» que la administración autonómica vasca introdujo, no sé si ladinamente, en la propia Ley de Normalización del Euskara ante la posibilidad o certeza de que el mencionado artículo 12.1 fuera declarado inconstitucional.

Efectivamente, el art. 12.2 dejó establecido que el Gobierno Vasco «creará el Servicio Oficial de Traductores, que estará a disposición de los ciudadanos y entidades públicas de la Comunidad Autónoma, con el fin de garantizar la exactitud y equivalencia jurídica de las traducciones». El Tribunal Constitucional no presentó objeción alguna a esta disposición, aunque sí estableció una salvaguarda al decir que:

En cuanto al núm. 2 de este art. 12, nada se objeta a la creación de un servicio oficial de traductores de la Comunidad Autónoma, siempre que, en conexión con el número anterior, quede integrado por quienes, junto a los demás requisitos que se establezcan, ostenten el título de traductor jurado entre las dos lenguas con arreglo a las condiciones que establezca la respectiva regulación estatal.

Pues bien, en la actualidad el Servicio Oficial de Traductores del Gobierno Vasco no cuenta con ningún traductor o intérprete jurado de lengua vasca, a pesar de lo cual sigue cumpliendo con su tarea legal de «garantizar la exactitud y equivalencia jurídica de las traducciones», sin que el TC haya velado por el cumplimiento de la salvaguarda establecida en su sentencia de 1986.

Pues bien, es precisamente la existencia de un servicio oficial de traductores el motivo principal de que no haya ninguna vía abierta para la habilitación de traductores jurados de lengua vasca, pues dicho servicio no se limita a cumplir su objetivo de forma interna, es decir, a garantizar la exactitud y equivalencia jurídica de las traducciones de los textos de todo tipo generados por la Administración autonómica; en efecto, el SOT del Gobierno Vasco está habilitado por decreto para extender esa competencia y ofrecerla como servicio público a terceros.

Así, el decreto 38/2000, de 29 de febrero, por el que se regula el Servicio Oficial de Traductores, desarrolla el art. 12.2 de la Ley de Normalización, y establece que, de acuerdo a dicho artículo, no cabe plantearse ninguna redefinición del mismo (el SOT) atendiendo únicamente a su faceta interna, esto es, como un servicio de traducción de la producción escrita de la Administración sino que también deberá contemplar su papel como servicio público, su actividad hacia el exterior, como un órgano que certifique la exactitud y equivalencia jurídica de las traducciones, ya que la citada norma así se lo demanda.

Por ejemplo, el art. 2.1 de dicho decreto establece que:

El Servicio Oficial de Traductores es el órgano competente para garantizar la exactitud y la equivalencia jurídica de las traducciones al euskera y del euskera al castellano.

En particular, le corresponderá la traducción del castellano al euskera y viceversa de los Proyectos de Ley del Gobierno Vasco, con anterioridad a su remisión al Parlamento Vasco, y de aquellos documentos judiciales cuya

traducción le sea requerida por los órganos jurisdiccionales de la Comunidad Autónoma de Euskadi (art. 4.1.a).

También establece, según el art. 4.1.b, que a dicho Servicio corresponderá la interpretación al euskera y del euskera al castellano en actuaciones judiciales de naturaleza oral, tales como vistas, careos, declaraciones testificales u otras, cuando así lo soliciten los órganos jurisdiccionales (art. 4.1.b).

Y, por último, está el art. 4.1.c, que es la disposición legal que abre la panza del caballo de Troya que se le pasó por alto al Tribunal Constitucional, utilizando para ello un sucedáneo de la traducción jurada, como es la figura de la «certificación de la traducción»:

c) Servicios de certificación.

Con carácter general, el Servicio Oficial de Traductores estará a disposición de los ciudadanos y entidades públicas de la Comunidad Autónoma de Euskadi para la certificación de la exactitud y la equivalencia jurídica de las traducciones al euskera y del euskera al castellano. En particular, le corresponderá la certificación de la exactitud y equivalencia de traducciones del euskera al castellano y viceversa realizadas por terceros, cuando así sea solicitado por cualquier Administración Pública, los órganos jurisdiccionales o los Registros Públicos, a efectos de fe pública.

Todo ello, repito, sin que ninguno de los actuales traductores e intérpretes de dicho Servicio posea el título de traductor jurado, y sin que el TC se haya enterado del gol que le metieron en su momento. Como suele decirse, hecha la ley, hecha la trampa.

TERMINOLOGIA JURÍDICA: EINES I RECURSOS

Jordi Bover i Rosa Colomer

TERMCAT

jbover@termcat.cat, rcolomer@termcat.cat

1. EI TERMCAT

El TERMCAT, el Centre de Terminologia Catalana, fou creat l'any 1985 per un acord entre el Govern de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans. D'aquesta manera, el TERMCAT gaudeix del suport de les institucions de govern que assegurin l'extensió en l'ús de la terminologia arreu de Catalunya, i també del suport de la Secció Filològica de l'Institut d'estudis Catalans, la qual dona legitimitat a les propostes neològiques del Centre.

Actualment el TERMCAT presenta la forma de consorci, en què, a més de les institucions suara esmentades, també participa el Consorci per a la Normalització Lingüística, que s'ocupa de l'extensió i el foment de la llengua catalana a Catalunya.

L'activitat del TERMCAT se centra en tres línies fonamentals, que són l'elaboració de recursos terminològics, incloent-hi la producció i l'edició de diccionaris, vocabularis, glossaris, nomenclatures i materials de divulgació terminològica; la prestació de serveis d'assessorament per a persones individuals, organitzacions professionals, institucions i empreses que desenvolupen textos especialitzats en català; i, finalment, la normalització de neologismes terminològics en estreta cooperació amb la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

1.1. Elaboració de recursos terminològics

Quant a la primera línia, els recursos terminològics s'elaboren en qualsevol àmbit temàtic especialitzat i s'editen en els diversos formats possibles, bàsicament en paper imprès, en suport electrònic o en línia. Les dades terminològiques també se cedeixen a petició d'organismes que projecten d'incorporar-les en eines de traducció automàtica, en correctors lingüístics i en entorns de treball professional.

Un dels recursos terminològics més productius que el TERMCAT ha elaborat ha estat la col·lecció de diccionaris olímpics, editats amb motiu dels Jocs Olímpics de Barcelona de l'any 1992. Ara, el Centre desenvolupa un *Diccionari general de l'esport* que ha d'aplegar vora 12.000 entrades de totes les varietats esportives, olímpiques i no olímpiques, i que, segons les previsions, entrarà en edició abans d'acabar l'any 2007.

Així mateix, aquests diccionaris de terminologia esportiva han estat motiu de demanda per diferents comitès olímpics organitzadors. No hi ha dubte que la inclusió de les llengües anglesa, francesa i castellana als diccionaris n'augmenta la utilitat per a altres comunitats lingüístiques. Precisament el Comitè de Terminologia de l'Acadèmia Xinesa de Ciències ha sol·licitat recentment al TERMCAT la cessió de terminologia esportiva, amb la finalitat de desenvolupar la terminologia xinesa per als Jocs Olímpics de Pequín.

Igualment, el TERMCAT treballa en diferents àmbits de la indústria. A tall d'exemple, recentment ha publicat un lèxic sobre l'electricitat a la llar en format de prospecte, i prepara un *Lèxic multilingüe de la indústria* que ha d'aplegar 18.000 entrades de tots els àmbits de la indústria i està previst que s'editi també enguany. L'àmbit d'Internet i les noves tecnologies associades són l'objecte d'un treball important que, entre d'altres, ha suposat la publicació d'un *Diccionari*

d'Internet i l'edició recent de la *Terminologia del comerç electrònic*. El TERMCAT intensifica els esforços per adaptar-se a l'evolució constant d'aquests sectors i actualitzar-ne la terminologia.

En l'àmbit de l'empresa, coincidint amb el començament de la campanya de la renda, s'ha publicat en línia un diccionari que aplega la terminologia bàsica dels impresos i formularis en versió catalana, i els equivalents corresponents en castellà.

D'una altra banda, el TERMCAT ha elaborat i ha editat productes terminològics de diverses especialitats de l'àmbit de la salut. Entre les novetats editorials, recentment ha estat publicat un *Diccionari de psiquiatria*, elaborat per un equip de professionals de la Societat Catalana de Psiquiatria i Salut Mental i pel TERMCAT.

Particularment en el camp de la terminologia jurídica, els projectes enllestits fins ara han permès d'editar un *Diccionari de dret civil* i un *Vocabulari de dret penal i penitenciari*, elaborats en col·laboració amb el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, així com una *Terminologia notarial*, en col·laboració amb el Col·legi de Notaris de Catalunya i del Col·legi Notarial de les Illes Balears.

Elaboració de recursos terminològics Terminologia jurídica

termcat

Entre les darreres novetats editorials cal subratllar també el *Diccionari de telecomunicacions*, elaborat en col·laboració amb la Universitat Politècnica de Catalunya i publicat el març del 2007.

Els formats dels recursos terminològics són diversos i inclouen materials de divulgació, com ara vocabularis, tríptics i cartells. Per exemple, enguany, amb motiu de l'edició per primer cop de normes UNE en català, s'ha editat un calendari, elaborat juntament amb l'Associació Espanyola de Normalització i Certificació (AENOR), que recull la terminologia bàsica de la norma UNE de gestió de la qualitat.

1.2. Assessorament

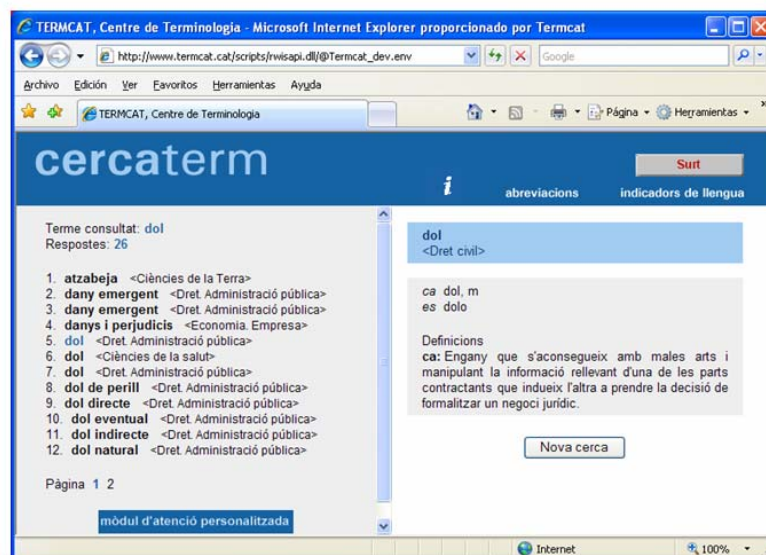
L'altra línia d'activitat principal del TERMCAT, coneguda més directament pels usuaris, és l'assessorament que s'ofereix a institucions, empreses i professionals de la llengua i de la traducció. L'assessorament terminològic es vehicula mitjançant el Cercaterm, que és un servei de consultes multilingüe en línia i, idealment, permet d'obtenir una resposta directa a les qüestions terminològiques. Si la resposta no és adequada o no se n'ofereix cap, la mateixa interfície del Cercaterm permet d'adreçar una consulta directa a l'equip d'assessorament del TERMCAT.

Assessorament Assessorament terminològic

www.termcat.cat

Cercaterm, servei de consultes multilingüe en línia

© TERMCAT, Centre de Terminologia

termcat

Al Cercaterm es pot accedir com a visitant o com a usuari registrat. El nombre d'usuaris registrats ha augmentat gradualment en els darrers anys, de manera que els 1.788 usuaris registrats l'any 2000 han esdevingut 18.680 l'any 2006. D'ençà del llançament del Cercaterm, ha minvat el nombre de consultes personalitzades adreçades al nostre servei, alhora que, per contra, ha augmentat el de visites al lloc web del TERMCAT. Segons se'n desprèn, els usuaris prefereixen cada vegada més l'ús d'aquesta eina.

El servei d'assessorament es presta també a institucions, empreses i editorials que elaboren productes en català. És el cas, per exemple, dels manuals de vehicles de l'empresa Honda; del manual de *Medicina Interna* de P. Farreras i C. Rozman, obra fonamental per a estudiants de medicina i professionals de l'àmbit de les ciències de la salut; de la *Norma internacional general de descripció arxivística ISAD(G)*; de les *Normes tecnològiques de jardineria i paisatgisme*; i de la traducció de la versió 1.0 de les *Directrius per a l'accessibilitat als continguts web* per iniciativa de la Facultat de Traducció de la Universitat de Barcelona. Les versions anglesa i catalana són les úniques autoritzades pel World Wide Web Consortium, l'organisme internacional que s'ocupa de regular l'espai web.

El TERMCAT ha assessorat també la Secretaria de Política Lingüística per desenvolupar l'eina en línia de *Plats a la carta*, la qual permet a professionals de la

restauració d'obtenir menús de restaurant escrits en llengua catalana, i també la seva traducció al castellà, l'anglès, el francès, l'italià i l'alemany. El TERMCAT s'encarrega del manteniment de la terminologia i de la compleció d'equivalents en altres llengües.

Un àmbit d'assessorament important és la localització de programari. La traducció de programari informàtic s'aplica sobre programes propietaris, com són els de Microsoft, i també sobre programari lliure, per exemple el programa de disseny assistit per ordinador iCAD-T. En aquest sentit, cal remarcar la col·laboració del TERMCAT amb l'associació Softcatalà en l'elaboració de la versió catalana de programes informàtics.

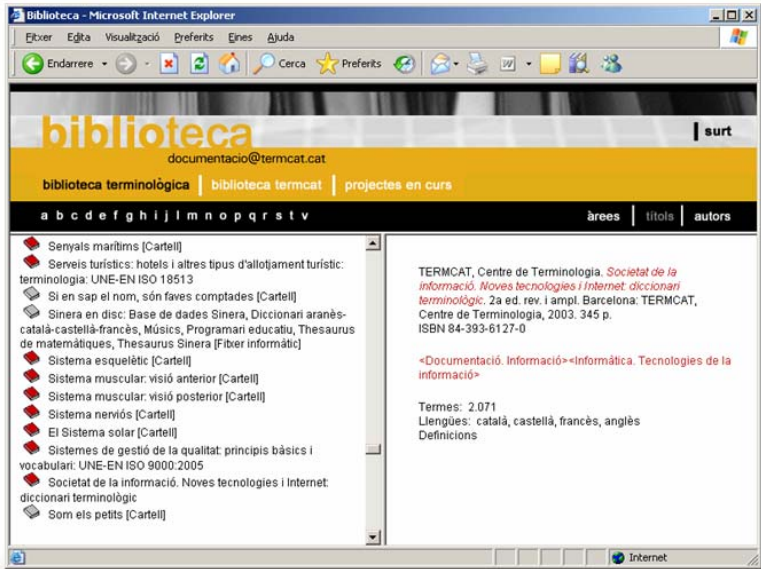
El servei d'assessorament comprèn un servei documental, que ofereix una biblioteca en línia consultable des del lloc web del TERMCAT amb informació sobre les obres terminològiques existents en català sobre un àmbit determinat.

Assessorament
Assessorament documental

Biblioteca

www.termcat.cat/biblioteca

Obres terminològiques tècniques i científiques
en català, i projectes en curs

© TERMCAT, Centre de Terminologia

termcat

1.3. Normalització

Finalment, el TERMCAT s'ocupa de la normalització de neologismes; és a dir, de la fixació de les denominacions adequades per a denominar conceptes nous propis de qualsevol àmbit de coneixement especialitzat. El procés s'articula al voltant del Consell Supervisor del TERMCAT, que és un òrgan col·legiat format per membres de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, per membres del TERMCAT i per especialistes designats per tots dos organismes.

Els termes proposats pel TERMCAT es trameten a l'Institut d'Estudis Catalans. Aquells termes que es consideren prou generals són estudiats per la Secció Filològica, que, si considera que són adequats, els incorpora al diccionari normatiu. En efecte, la segona edició del diccionari normatiu inclou nombroses entrades provinents de les resolucions del Consell Supervisor, com ara *família monoparental* i *biodiversitat*.

Una funció cabdal del TERMCAT consisteix a recollir les necessitats i les sol·licituds de la societat i, si exigeixen un tractament específic, transmetre-les al Consell Supervisor perquè les estudiï i, si escau, les sotmeti a normalització. Les decisions del Consell Supervisor es fonamenten sobre criteris lingüístics, i també sobre principis estrictament terminològics; entre d'altres, estudia l'adequació formal i conceptual del terme al llenguatge d'especialitat, la seva adequació i precisió semàntiques i la viabilitat de la seva difusió i implantació segons la valoració d'un nombre representatiu d'especialistes.

Aquesta consideració esdevé palesa parant esment al terme *privacitat*. El concepte que la llengua anglesa denomina *privacy* va ser normalitzat pel Consell Supervisor amb la denominació *privadesa*. Certament, el criteri d'adequació lingüística en va acreditar la idoneïtat i la valoració dels especialistes en va confirmar la viabilitat. Tot i això, finalment aquest concepte s'ha incorporat a la segona edició del diccionari normatiu amb la denominació més utilitzada, *privacitat*, calcada de la forma anglesa.

2. Recursos en línia

La referència al diccionari normatiu ens obre la porta per parlar, si més no breument, dels recursos de terminologia jurídica més importants disponibles en línia, abans d'explicar més detingudament els recursos que ofereix el TERMCAT. Finalment, com hem dit, farem referència a l'experiència del TERMCAT pel que fa a tasques afins a la traducció jurídica.

2.1. Diccionari de la llengua catalana (2a edició)

Recursos en línia

© TERMCAT, Centre de Terminologia

termcat

Efectivament, primer de tot, cal remarcar la utilitat de la segona edició del diccionari normatiu com a eina consultable en línia des de la pàgina web de l'Institut d'Estudis Catalans (www.iec.cat), sobretot perquè ara ofereix unes prestacions de consulta optimitzades i permet de consultar quines novetats han estat introduïdes a la segona edició del diccionari. El document pdf inclòs a l'apartat *Butlletí* del web de l'Institut d'Estudis Catalans (a <http://www.iecat.net/butlleti/106/actiu.htm>, apartat «Llistat d'articles nous del DIEC2») presenta la informació corresponent classificada temàticament, de manera que presenta les diferències específiques de l'àmbit jurídic entre les dues edicions.

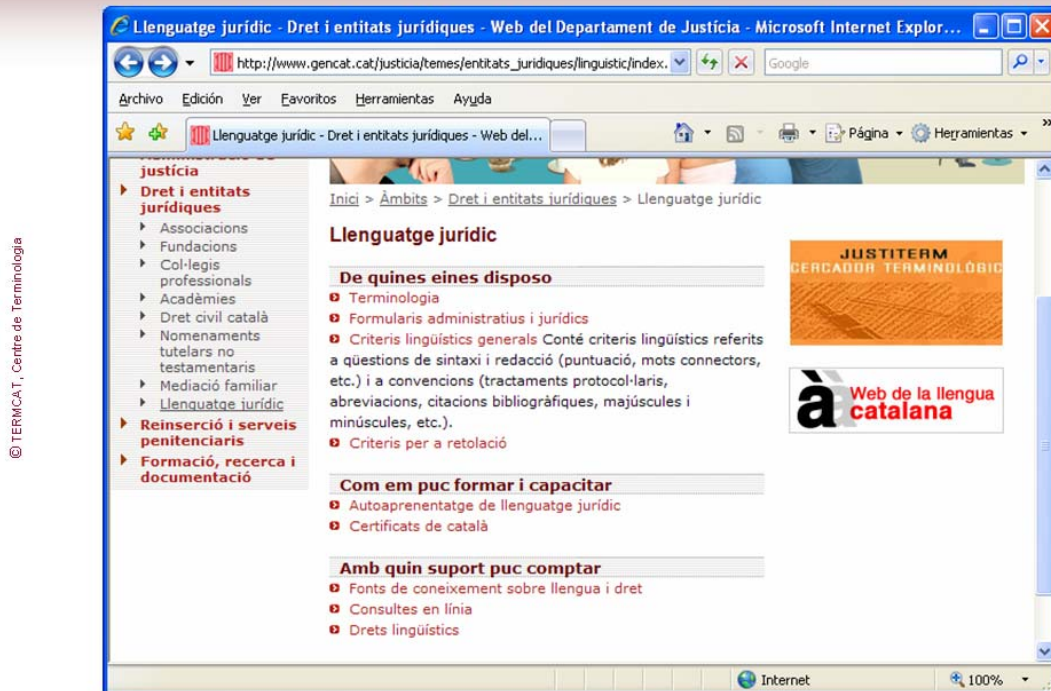
Entre les setze novetats de la segona edició del diccionari que fan referència al dret, és particularment remarcable l'acceptació del terme *aute*, equivalent del castellà *auto*, i fins ara denominat exclusivament *interlocutòria*. El terme ha estat admès per raó del dret processal andorrà, tot i que la limitació geogràfica dels termes inclosos al diccionari normatiu és més aviat relativa i, en principi, tothom pot fer-ne ús.

Una altra forma destacable nova és l'adjectiu *recurrible*. Es tracta d'un derivat del verb *recórrer*, el qual es fa servir generalment de manera transitiva, baldament aquest ús no és pas normatiu. Segons l'ús normatiu del verb, no és possible *recórrer una sentència*, ans cal *recórrer contra una sentència*. Malgrat aquesta consideració, s'ha admès l'adjectiu derivat del verb.

Tot i que es presenten exclusivament aquests termes com a novetats en l'àmbit del dret, n'hi ha d'altres que també han canviat i que, tot i que no són referenciats com a termes jurídics, també ho són. Es pot destacar l'acceptació de *dispositiva* ('pronunciament dispositiu o imperatiu d'una sentència dictada per un jutge o tribunal') com a alternativa de *decisió* i equivalent del castellà *fallo*, o l'acceptació de *provisió* amb el sentit que fins ara solament admetia *providència* ('resolució dictada per un jutge o per un tribunal per a la tramitació d'un afer').

2.2. Web del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya

Recursos en línia

termcat

El Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, per la seva banda, manté al seu lloc web (www.gencat.cat/justicia/temes/entitats_juridiques/linguistic/index.html) un epígraf de llenguatge jurídic amb recursos terminològics. A més de la informació lingüística general, s'hi presenta un apartat específic de terminologia que inclou diccionaris en format pdf –entre aquests, dos dels elaborats conjuntament amb el TERMCAT: el *Vocabulari de dret penal i penitenciari* i el *Diccionari de dret civil*–, una *Terminologia jurídica i administrativa*, i una eina per a incorporar la terminologia del dret penal al corrector de Word. L'apartat *Altres recursos* inclou enllaços a diversos diccionaris i pàgines web específiques classificats per llengües i, particularment, els vocabularis de dret de la Universitat de Barcelona.

La mateixa pàgina inclou el Justiterm, que permet de consultar els diccionaris abans esmentats. La cerca s'hi pot efectuar per truncació des de qualsevol apartat del terme, i tant des del català com des del castellà.

2.3. Web del traductor jurídic

Recursos en línea

© TERMCAT, Centre de Terminologia

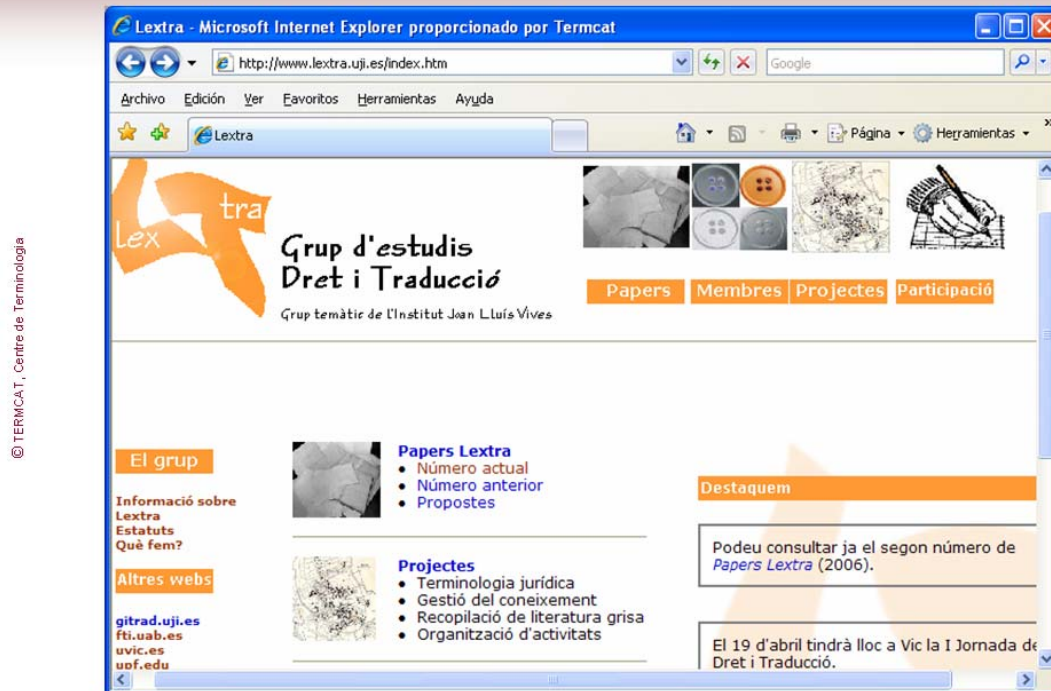
termcat

Una altra eina ben útil l'ofereix el *Web del traductor jurídic* (www.gitrad.uji.es/cat/recursos/index.htm), que ha estat creat en el si de la Universitat Jaume I. L'epígraf de terminologia comprèn nombroses referències a glossaris especialitzats, una bibliografia de la traducció jurídica, un corpus multilingüe de documents jurídics, i tot de recursos de formació per Internet.

L'apartat dels glossaris s'hi presenta subdividit en una secció general, que concentra el gruix de la informació disponible al primer apartat, i una altra d'específica que, d'ara endavant, ha d'incloure els glossaris elaborats pels estudiants. Els recursos es poden consultar per diverses llengües i es mostren en forma de llistes que contenen, a banda d'alguns diccionaris ja esmentats, una col·lecció àmplia de glossaris de la Universitat de València i d'altres de la Universitat de Barcelona.

2.4. Lextra

Recursos en línia

termcat

Finalment, com a recurs terminològic cal destacar Lextra, el Grup d'Estudis de Dret i Traducció sorgit a l'Institut Joan Lluís Vives, que té per objecte la consolidació i promoció dels estudis de traducció i interpretació especialitzats en temes jurídics (www.lextra.uji.es/).

3. L'experiència del TERMCAT

En aquest punt, és interessant d'exposar breument l'experiència del TERMCAT, d'una banda, quant a l'elaboració de diccionaris jurídics –sobretot la recerca d'equivalents i la normalització de manlleus– i, d'altra banda, en la traducció de textos normatius, per tal com aquesta guarda certs paral·lelismes amb la jurada.

3.1. L'elaboració de diccionaris jurídics

Per regla general, en els diccionaris de dret, el TERMCAT recull els equivalents castellans dels termes catalans. Per a especificar-hi aquests equivalents a partir d'una estructura conceptual en català, es presenten tres graus d'equivalència possibles: total o exacta, parcial o nul·la.

L'equivalència total es produeix quan dues unitats lèxiques de dues llengües diferents presenten la mateixa estructura semàntica i el mateix conjunt de trets semàntics. Per exemple, les unitats lèxiques *taula* – *mesa* – *table* remeten totes tres a un mateix conjunt de característiques nocionals. En aquest cas, el diccionari pot incorporar una definició que correspongui exactament a totes les denominacions.

Sovint, però, les denominacions de les diferents llengües no presenten pas una identitat total les unes amb les altres: l'equivalència parcial es produeix quan no hi ha coincidència absoluta en la delimitació nocional entre llengües. N'hi ha exemples ben coneguts en què el català fa una distinció a diferència del castellà: *caixa* i *capsa* respecte de *caja*, o *bressol* i *llit de baranes* respecte de *cuna*. En

aquest cas, caldria donar entrada als termes catalans amb un equivalent castellà comú.

En tercer lloc, l'equivalència zero es produeix si la llengua considerada d'arribada no té cap denominació per a expressar una noció, sia perquè no coneix aquesta noció o perquè fa una delimitació de la realitat diferent. En són exemples els termes *riurau* ('casa de camp de la comarca valenciana de la Marina adaptada al conreu del raïm per fer panses') i *veguer* ('autoritat delegada de la Corona o d'una baronia en una demarcació del Principat de Catalunya o de Mallorca, amb jurisdicció governativa, judicial i administrativa'). Aquesta mena d'equivalència és particularment rellevant en terminologia jurídica, atès que els termes són delimitats per sistemes estatals i no necessàriament tenen una correspondència en sistemes d'altres estats.

En cas d'equivalència zero, en els diccionaris del TERMCAT se segueix el criteri de reproduir el terme català en l'apartat de l'equivalent en l'altra llengua, o bé de deixar l'equivalència en blanc. Aquest procediment, no cal dir-ho, és inapropiat per a la traducció, on cal adoptar el mot estranger a tall de manlleu, o fer-ne una traducció literal cercant l'equivalent més pròxim per a explicar la noció a la llengua d'arribada.

Per exemple, en la compleció d'equivalents del *Diccionari de dret civil*, es resolgué de mantenir la mateixa forma catalana quan no hi havia cap equivalent establert castellà per a les figures jurídiques específiques del català. Un exemple en són els termes *rabassa morta* ('contracte de conreu en virtut del qual el propietari d'una finca en cedeix l'ús per conrear-hi vinya, durant el temps que visquin els primers ceps plantats, a canvi d'una renda anual en fruits o diners'), i també *agermanament*, que és un règim econòmic matrimonial propi de Tortosa, sense paral·lel en castellà.

Igualment, és il·lustrativa la solució aplicada quant al terme *conlloc* ('contracte entre un ramader i un propietari de pasturatge pel qual aquest cedeix al primer el dret de pasturar el bestiar dins la terra de la seva propietat durant un termini estipulat'); un cop desestimat *contrato pecuario* com a equivalent castellà (perquè no designa el mateix concepte), s'adoptà una solució híbrida per a la denominació castellana: *contrato de conlloc*.

3.2. Normalització de termes jurídics

L'altra vessant d'interès per a la traducció jurídica és la normalització de termes que fa el Consell Supervisor del TERMCAT. Com que generalment s'estudien manlleus, cal fer una recerca per a determinar la denominació catalana (és a dir, la traducció) més adequada dels termes que arriben d'una llengua diferent.

El *Vocabulari de dret penal* en forneix exemples representatius. L'equivalent normalitzat del castellà *cohecho* ('delicte que cometen un funcionari que fa o deixa de fer un acte relacionat amb l'exercici de les seves funcions a canvi de regals, oferiments o promeses, i també la persona que l'indueix a cometre'l') és *suborn de funcionari*, el complement nominal del qual es pot interpretar com a genitiu passiu o actiu.

Quant al terme equivalent del castellà *busca y captura* ('ordre donada per l'autoritat judicial a la governativa per a perseguir i arrestar un delinqüent'), diversos estudis pogueren acreditar que, als textos medievals, hi havia una forma paral·lela: *crida i cerca*. Aquesta conclusió va permetre de desestimar altres formes de nova creació.

D'altra banda, el Consell Supervisor del TERMCAT va acceptar com a manlleu el terme *vis-a-vis* i el sinònim *comunicació especial*, equivalents del castellà *vis-à-vis* ('comunicació entre l'intern d'un centre penitenciari i els seus familiars o coneguts propers en la qual és possible el contacte físic'). La supressió de l'accent adapta el terme a les característiques morfològiques de la llengua catalana i, addicionalment, suprimeix la vacil·lació de variants d'escriptura.

En el cas del terme anglès *probation*, s'ha adoptat com a manlleu: és propi dels sistemes penals anglosaxons i, tot i que s'assembla força a la figura penal espanyola *suspensió condicional de la pena*, no és ben bé el mateix.¹⁵

Finalment es consideren dos manlleus curiosos del sistema penitenciari: *búnker* ('cabina des d'on es controla, a través d'un vidre, l'accés i l'activitat d'un mòdul penitenciari cabina de control') ha estat normalitzat amb la forma catalana *cabina de control*, i *cangrejo* ('porta de seguretat de les cel·les destinades a presos sancionats o especialment conflictius, situada entre la primera porta i l'espai habitable de la cel·la, que s'obre cap a dins') com a *contraporta de seguretat*. Tots dos fan referència a dependències de la presó. La divergència entre els registres dels termes castellans i els catalans és palesa i obeeix a la demanda dels especialistes que aconsellaren la fixació d'uns termes que poguessin utilitzar també en registres formals. Per això, el TERMCAT va desestimar la forma proposada inicialment (*cranca*) com a equivalent de *cangrejo*.

Tot seguit es relacionen breument alguns altres termes normalitzats de l'àmbit del dret penal, que no són pròpiament manlleus, sinó formes encara no documentades en les obres de referència catalanes. Entres aquests hi ha *jurat escabí*, *oir*, *primarietat*, *presonitzar*, i la construcció «verb + en + tipus de recurs», com ara *impugnar en apel·lació*.¹⁶

3.3. La versió catalana oficial de les normes UNE

Igualment, l'experiència del TERMCAT comprèn la traducció de textos normatius i concerneix particularment un projecte de gran abast: la traducció de les normes terminològiques UNE. Com és conegut, les normes ISO (l'Organització Internacional per a l'Estandardització) contenen especificacions tècniques basades en els resultats de l'experiència i del desenvolupament tecnològic, a fi de facilitar els intercanvis de béns i serveis entre països i una estreta cooperació en els camps intel·lectual, científic, tècnic i econòmic.

L'ISO està representada per organismes de normalització en els diversos estats. El representant de l'Estat Espanyol és AENOR (l'Associació Espanyola de Normalització i Certificació), que elabora la versió oficial castellana de les normes ISO, redactades generalment en anglès i francès, i que també desenvolupa normes oficials UNE pròpies.

Després d'uns quants intents fallits, l'any 2005 el TERMCAT va reeixir a signar un acord de col·laboració amb AENOR per a elaborar i editar la versió catalana de les normes UNE. Per primer cop es fa possible d'editar una versió oficial de les normes UNE en un idioma diferent del castellà i es pot equiparar el català a altres llengües europees oficials als seus estats.

A hores d'ara hi ha disponibles un nombre encara reduït de normes en versió oficial catalana. Les primeres traduïdes són de natura terminològica: presenten forma de glossari i defineixen els conceptes per a servir de referència a altres normes afins. Es poden consultar els termes d'aquestes normes al Cercaterm, en què es marca explícitament aquesta procedència. Concretament s'han traduït les normes següents:

UNEC-EN ISO 9000:2005 *Sistemes de gestió de la qualitat – Principis bàsics i vocabulari*

UNEC-EN ISO 9001:2000 *Sistemes de gestió de la qualitat – Requisits*

UNEC-EN ISO 18513:2004 *Serveis turístics – Hotels i altres tipus d'allotjament turístic – Terminologia*.

¹⁵ *Probation* comporta l'obertura d'un període de prova en què s'imposa al subjecte tot un seguit de condicions o pautes de conducta que haurà de complir sota l'observació o el control d'un agent. La figura aplicable a casa nostra també revoca una pena privativa de llibertat per un període de llibertat a prova, però amb l'única condició que el subjecte no torni a delinquir.

¹⁶ Els termes esmentats es poden consultar al Cercaterm (<http://www.termcat.cat>) i a la Neoloteca (<http://www.termcat.cat/neoloteca>).

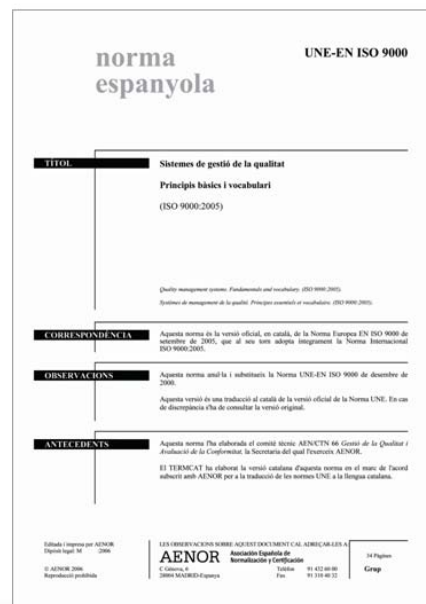
UNEC-ISO 14050:2005 *Gestió ambiental – Vocabulari*

Normes UNE de terminologia

2006. Primeres normes traduïdes

© TERMCAT, Centre de Terminologia

- UNE-EN ISO 9000:2005 *Sistemes de gestió de la qualitat – Principis bàsics i vocabulari*
- UNE-EN ISO 9001:2000 *Sistemes de gestió de la qualitat – Requisits*
- UNE-EN ISO 18513:2004 *Serveis turístics – Hotels i altres tipus d'allotjament turístic – Terminologia.*
- UNE-ISO 14050:2005 *Gestió ambiental – Vocabulari*

termcat

L'elaboració de la versió catalana de les normes va implicar la resolució de diverses qüestions terminològiques. Podem veure'n alguns exemples, extrets de la norma UNE-EN ISO 18513:2004, sobre serveis turístics.

Aquesta norma incloïa conceptes per als quals no hi havia cap denominació catalana establerta. Els casos d'aquesta mena ofereixen tres possibilitats de resolució: l'ús d'una denominació conceptualment propera, la creació d'un neologisme, o la presentació de l'entrada sense denominació en català.

Com a exemple de la primera solució, el terme castellà *casa de huéspedes* ('establiment, sovint situat en un medi rural, que ofereix serveis de menjars i begudes i que també pot proporcionar allotjament') no tenia cap equivalència exacta en català. La paraula *fonda* fou considerada com a propera i pertinent per a adoptar el rang de terme equivalent al concepte esmentat.

El terme *hotel residència* ('hotel en un entorn urbà en què es proporciona allotjament per a estades llargues'), per la seva banda, constitueix un neologisme normalitzat per a designar un concepte que, a la norma esmentada, tan sols rebia una denominació a la versió alemanya (*Boardinghouse*). El neologisme fou acordat juntament amb especialistes considerant que forneix una denominació inequívoca a efectes legals. En altres casos fou indefugible d'ometre la denominació catalana; el terme francès *ferme auberge* ('allotjament en una explotació agrícola en activitat en què es prepara el menjar principalment amb els productes de la granja') no troba cap equivalent en les altres llengües, tampoc en català.

Una altre aspecte rellevant el trobem en les contradiccions de la norma amb els principis generals terminològics. Primer de tot, calgué maldar per esmenar la contradicció, sempre que això fos possible, tot respectant el concepte. La introducció de canvis correctors va ser més fàcil si ho permetien les versions francesa o anglesa. Val a dir que les discrepàncies entre les versions anglesa, francesa i castellana eren a vegades tan importants que permetien d'escollir entre

diverses alternatives per agafar-ne la correcta des d'un punt de vista terminològic. Altrament, si es canviava el concepte, calia afegir una nota informativa al peu.

Entre les contradiccions importants destaca la manca de descriptor a la definició, com ara en el cas d'*alojamiento*, que en castellà és definit com «proporciona, al menos, camas e instalaciones sanitarias», i en català com «establiment hotel·ler¹⁷ que proporciona, com a mínim, llits i instal·lacions sanitàries».

D'altra banda, a vegades la definició incorpora un descriptor no esperat a partir de la denominació i, per tant, enclou una contradicció amb les obres de referència. La definició de *habitación de casa rural* és «casa privada en el campo donde se proporciona alojamiento». En català es va mantenir la definició però es va adequar la denominació: *allotjament rural*.

En tercer lloc, en ocasions ha calgut esmenar casos en què el terme definit s'usa dins la definició. A tall d'exemple, *piscina* es defineix en la versió castellana com «piscina cubierta o exterior diseñada para específicamente nadar y no necesariamente de agua caliente»; la versió catalana s'adapta als criteris terminològics mitjançant un descriptor més genèric: «estany artificial [...]».

En quart lloc, algunes definicions usen termes diferents dels que tenen una entrada pròpia a la mateixa norma i, per això, s'han d'ajustar als principis terminològics. Per exemple, *gabarra de canal* es defineix en castellà com un «barco que proporciona alojamiento y equipamiento de cocina [...]». El terme amb entrada pròpia a la norma és, però, *instalaciones de cocina*. Així, la definició catalana diu «embarcació que proporciona allotjament i instal·lacions de cuina [...]».

Finalment, s'han modificat algunes denominacions catalanes respecte de les altres llengües per preservar el sentit que tenien fixat en català. Un exemple ben palès en són els termes castellans *sauna*, definit com una «cabina de madera con aire seco caliente», i *baño de vapor*, que es defineix com un «cuarto o cabina con vapor caliente» conforme a les versions anglesa i francesa.

Atès que el diccionari català normatiu defineix *sauna* com a «bany de vapor molt calent [...]», i no pas «d'aire sec», hom considerarà adequat establir les equivalències següents: castellà, *sauna* i català, *sauna seca*; i castellà, *baño de vapor* i català, *sauna*.

La traducció de les normes també ha motivat la normalització de diversos manlleus per als quals no hi havia cap forma establerta en català. Un exemple n'és el terme de la norma UNE-EN ISO 14539, de robots de manipulació, *fail-safe* ('funció característica de determinats dispositius, aparells o màquines que evita que l'avaría o el mal funcionament d'alguns dels seus components provoqui errors greus o generals de funcionament del sistema o bé algun tipus d'accident'), que s'expressa en castellà amb *seguridad positiva* o *seguridad integrada* i, ara com ara, és encara pendent de normalització amb la forma *seguretat en fallades*.

Esperem que tota aquesta informació pugui tenir una utilitat pràctica per a totes les persones que s'han d'enfrontar professionalment als reptes que planteja la traducció de textos jurídics.

¹⁷ El subratllat és nostre, tant aquí com en els casos següents.

COMPARACIÓN DE LOS CONTRATOS EN INGLÉS Y EN ESPAÑOL COMO AYUDA AL TRADUCTOR

ROBERTO MAYORAL ASENSIO
Universidad de Granada
rasensio@ugr.es

1. INTRODUCCIÓN

La mejor monografía sobre la traducción de los contratos me parece con mucho la tesis doctoral de Anabel Borja *Estudio descriptivo de la traducción jurídica, un enfoque discursivo* (1998), en la que la autora desarrolla con enorme erudición, amplitud y profundidad la traducción de contratos, en particular los de compraventa, entre el inglés y el español. Aunque su utilidad para el traductor es indiscutible (yo he recomendado encarecidamente su lectura a todos mis estudiantes año tras año), es de difícil acceso y su contenido relativo a contratos no se ha trasladado al libro publicado posteriormente por la misma autora *El texto jurídico inglés y su traducción al español* (2000). La tesis mencionada hace una descripción muy minuciosa del contrato de compraventa generado en el derecho anglosajón que culmina con la presentación de su macroestructura, hace lo mismo para el contrato de compraventa internacional y termina haciendo una descripción algo menos minuciosa del contrato de compraventa español, sin llegar a ofrecer su macroestructura ni culminar el proceso de comparación. Otro trabajo de comparación interesante pero de alcance más limitado es el realizado por Carmen Núñez Olea en forma de trabajo de fin de carrera de la Licenciatura de Traducción de la Universidad de Granada en 2001 (*Estudio comparado del contrato de compraventa español e inglés*). El último trabajo académico centrado en la traducción de contratos es el de Carmen Bestué, *La traducción de términos jurídicos con contenido variable: el caso de las cláusulas de exoneración de responsabilidad*, un trabajo de investigación de la Universitat Autònoma de Barcelona defendido en 2007. Se trata de un trabajo novedoso, amplio y profundo en el que, con el rigor de una buena jurista, Bestué llega a conclusiones útiles que desbordan el ámbito de las cláusulas de exoneración y son aplicables en general a la traducción de contratos. Nuestro objetivo en este trabajo es abrir el camino para poder llegar a cubrir lo poco que Anabel Borja pudo perfectamente hacer pero no llegó a hacer en su tesis.

2. VALOR DE LOS MODELOS

Para poder hacer esta comparación, hay que destacar en primer lugar que los modelos de contratos o de sus elementos que se ofrecen aquí han sido escogidos por ser representativos o frecuentes y no por ser su uso obligatorio. La validez de un contrato no depende de su redacción ni de su estructura sino de las obligaciones que establece.

3. MACROESTRUCTURA DEL CONTRATO DE COMPRAVENTA INGLÉS

(Tomada, con adaptación, de Borja, 1998).

1. Commencement (Introducción)
2. Recitals/Preamble (Relación de hechos)
WHEREAS...
WHEREAS....

[...]

AND WHEREAS

Now therefore, this Agreement witnesseth that.../Now it is hereby agreed as follows...

3. Operative part (Sección efectiva)

Article 1. Title: ...

Article 2. Title: ...

Definitions (definiciones)

Conditions precedent (condiciones previas)

Other operative provisions (otras cláusulas operativas)

Boiler plate (miscelánea)

4. Testimonium clause (Fórmula de conclusión)

In witness whereof, the parties...

5. Signatures (Firma)

6. Schedules/Annexes/ Exhibits (Anexos)

4. MACROESTRUCTURA DEL CONTRATO DE COMPRAVENTA ESPAÑOL

(Tomada, con alguna modificación, de Fabra y Castillo, 1991).

En la ciudad de, día, mes y año.

REUNIDOS:

De una parte, Don, mayor de edad, casado, con domicilio en y provisto de N.I.F., en lo sucesivo vendedor

Y de otra, Don, en lo sucesivo comprador [referenciar las mismas circunstancias personales que en el apartado anterior referidas al otro contratante).

INTERVIENEN:

Ambas partes intervienen en su propio nombre y derecho, se reconocen mutua capacidad de obrar y obligarse y a tal efecto,

EXPONEN:

QUE ...

QUE...

[...]

QUE..., por lo que ambas partes otorgan el presente CONTRATO DE COMPRAVENTA con sujeción a las siguientes

ESTIPULACIONES (CLÁUSULAS, CONDICIONES...):

PRIMERA.

SEGUNDA.

[...]

ENÉSIMA.

Y en prueba de conformidad y aceptación, firman el presente por duplicado ejemplar en el lugar y fecha al principio indicados (indicados *ut supra*).

Firmado:

Firmado:

5. COMPARACIÓN DE LA MACROESTRUCTURA EN INGLÉS Y ESPAÑOL

5.1. Comienzo

Sales agreement	∅
Contract no.	∅
Date	Lugar y fecha

El contrato inglés comienza por el nombre del contrato. En español habrá que esperar (por ejemplo, al último exponiendo), para que esto ocurra.

El contrato redactado inglés incluye al principio, bajo la palabra *contract*, el número que identifica a ese contrato. En español, no es habitual.

En español se indica el lugar de celebración del contrato; en inglés, no.

5.2. Preámbulo

BETWEEN	REUNIDOS ...
of the first part and ... of the second part	De una parte... y de otra ...
∅	INTERVIENEN...

El apartado de *INTERVIENEN* no aparece como tal apartado en el contrato en inglés.

Las palabras y fórmulas escritas en letras versales en los documentos jurídicos en inglés y en español no tienen el significado de diccionario de sus palabras. Son marcadores que anuncian qué bloque del contrato o del documento legal viene a continuación. En principio hay tres formas de traducir estas fórmulas:

- Omitiéndolas: al ser tan solo marcadores de la estructura del documento su desaparición no causa ninguna pérdida de valor o significado legal. Simplemente, el documento no queda estructurado con la misma fuerza.
- Traduciéndolas literalmente: a veces el resultado es inverosímil o incluso imposible (*KNOW ALL MEN BY THESE PRESENTS*).
- Buscando el equivalente en la lengua de la traducción (si existe) para esa fórmula: (*IN WITNESS THEREOF* → *Y PARA QUE ASÍ CONSTE*; *WHEREAS* → *QUE*).

5.2.1. Exponendos

NOWHEREFORE... according to the following terms and conditions:	Y QUE...otorgan el presente CONTRATO DE COMPRAVENTA conforme a las siguientes
---	---

Aquí podemos encontrar el nombre del contrato en español, que aparecía en la primera línea del documento equivalente del inglés.

5.3. Clausulado/condicionado

	CLÁUSULAS/ESTIPULACIONES:
ARTICLE 1. Title of article 1:	PRIMERA:

La diferencia más importante reside en la costumbre del inglés de dar un nombre a cada tipo de cláusula (*Term, Choice of Law, Representations and Warranties...*), en tanto que el español no suele hacerlo, incluso aunque haya (raramente) una denominación para ese tipo de cláusula (*Derecho aplicable, Fuerza mayor, Mora*). «Bautizar» las cláusulas innombradas en español puede ser una de las tareas más difícil para el traductor español. Los títulos de la cláusula no añaden valor jurídico al documento y, en caso de contradecirse con el contenido de la cláusula, prevalece este.

5.4. Fórmula de conclusión

IN WITNESS THEREOF, THE PARTIES...executed...	Y en prueba de conformidad y aceptación/ Y para que así conste/En fe de lo cual...firman,,,
---	---

Esta parte no presenta especiales problemas aunque el traductor tiene las mismas tres opciones: la omisión de la parte puramente formulaica y sin valor jurídico, la traducción y literal y la sustitución de la totalidad de la fórmula por la habitual en la lengua de la traducción con los pequeños ajustes de traducción que puedan ser necesarios.

6. OTRAS DIFERENCIAS

6.1. Tiempo verbal en verbos preformativos

has been entered, have signed, have agreed...	suscriben, firman, otorgan, pactan y convienen
---	--

En inglés la acción preformativa se suele describir como pasada (tiempo verbal del pasado) y en español como en marcha (tiempo verbal del presente).

6.2. Firmas

Firma en todas las páginas excepto la última, en el margen inferior INITIALS: [iniciales del nombre del firmante]	Firma en todas las páginas menos la última, en el margen izquierdo [rúbrica o firma breve]
--	---

La diferencia se origina en las diferentes tradiciones caligráficas y su efecto sobre la legibilidad.

6.3. Características de las partes

En el contrato español se incluyen datos sobre la edad o mayoría de edad, NIF y estado civil que son ajenos al documento inglés.

6.4. Nombre corto de las partes y los documentos

En inglés y en español es usual dar una denominación corta a las partes (el comprador, el vendedor, el contrato, el aval...) introducida por fórmulas como *de ahora en adelante*, *en lo sucesivo denominado*, *hereinafter* o unidas al nombre simplemente por aposición o mediante paréntesis). Estas denominaciones cortas en inglés se suelen escribir con mayúscula inicial (*the Seller*) y en español sin ella (*el comprador*). En inglés solo se formulan en singular si la parte es única (*the Seller*), en tanto que en español se pueden formular en singular o en plural aunque la parte sea única (*el vendedor/los vendedores*). El sistema es el mismo para los términos que han recibido definición (*the Price, the Bank, the Guarantee...*).

6.5. Inequivalencia de cláusulas

El bloque de *INTERVIENEN* del contrato español no tiene equivalente en el contrato inglés. Su intención puede aparecer reflejada dentro del clausulado con una perspectiva ligeramente distinta: en español el reconocimiento es mutuo; en inglés, en cláusulas separadas, cada una de las partes declara su capacidad, a veces atribuyéndose cualidades o expresándose en general en un tono que resultaría inadecuado en la redacción del contrato español (*sophisticated investors, in good standing, experienced, unique services, is willing to, are mutually desirous to...*). En algún caso, el contenido del apartado *INTERVIENEN* aparece en inglés bajo las cláusulas de *Representations and warranties*.

No se suelen formular en español cláusulas como las siguientes, en algunos casos por inequivalencia de conceptos jurídicos:

- Representations and warranties (manifestaciones y garantías/declaraciones y garantías previas).
- Time is of the essence (el incumplimiento de los plazos anula el contrato)
- Severability (separabilidad/divisibilidad del contrato)
- Entire agreement/Superseding effect (totalidad del contrato/prevalencia del contrato)
- Survival of terms (continuidad de determinadas condiciones)

6.6. Falsos amigos

El traductor debe estar prevenido frente a la aparición en el contrato inglés de ciertos falsos amigos, que pueden originar traducciones erróneas o deficientes. A continuación reseñamos algunos:

	PUEDE TRADUCIRSE	TRADUCCIÓN ERRÓNEA
Execution	firma, formalización, perfeccionamiento, otorgamiento	ejecución
Deliver	no añade ningún significado a <i>sign, sign and seal</i> o <i>execute</i>	entregar
Performance, consummation	ejecución, consumación	
Joint and several	solidaria (responsabilidad)	conjunta y

		solidaria
Article	cláusula, estipulación, condición	artículo
Section	apartado	sección
Indemnify and hold harmless	eximir/exonerar de responsabilidad	indemnizar y exonerar
Exhibit	anexo, apéndice	prueba
Copy	ejemplar/ø	copia
Title [en firmas]	responsabilidad/cargo	título
Terms and conditions	Condiciones/términos,/estipulaciones/cláusulas	plazos y condiciones

6.7. Dobletes y tripletes

En los contratos en inglés es frecuente que un mismo concepto sea expresado dos o más veces, una con la forma de origen normando y otra con la forma de origen sajón. La necesidad de hacerlo así en determinado momento de la historia del inglés jurídico desapareció, pero la costumbre se ha mantenido en la redacción. En el español jurídico su existencia es muchísimo menos frecuente, aunque se pueden encontrar algunas formas (*pactan y convienen*). A continuación damos algunas formas de dobletes y tripletes recogidas de documentos en inglés.

Acts and things
 Agree and guarantee
 Agreed and accepted
 Aid, assist or permit
 Any and all
 Assignees and transferees
 Author's authorizations, approvals and consents
 By and between
 Charges, costs and expenses
 Circumvent, avoid, bypass or obviate
 Complete and ready
 Confidential and privileged
 Consent or permission
 Construed in accordance with and governed by
 Conveys and confirms
 Covenant and agree
 Covenants, agreements
 Create and constitute
 Declared and contained
 Deduction, abatement
 Do and perform
 Document, paper or writing
 Due and payable
 Forfeited and non refundable
 Free and clear of and without
 Give devise and bequeath
 Given or required
 Good and valuable
 Grants, bargains, sells, remises, releases
 Held and firmly bound
 Indemnify and hold harmless
 Individually and separately

Instruments and papers
 Intents and purposes
 Liens, claims, charges and encumbrances
 Make, constitute and appoint
 Misuse, misoperation
 Modifications, changes or alterations
 Name, place and stead
 Notices and statements
 Notices, approvals or communications
 Obligate or bind
 Over and above
 Possession or control
 Power and authority
 Powers and discretions
 Powers and provisions
 Provisions, terms and conditions
 Ratifying and confirming
 Relating to or connected with
 Release, satisfaction or waiver
 Revoke, discharge and supersede
 Set-off or counterclaim
 Transfer and assign
 True and lawful
 Trusts, powers and provisions
 Understood and agreed
 Validity and effects
 Verbal representations, warranties or statements
 Verification and authentication
 Well and truly

6.8. Partículas múltiples

En los contratos (como en otros documentos jurídicos) en inglés son muy frecuentes las partículas múltiples como *hereby*, *thereby*, *thereon*, *hereinafter*, etc. Todas ellas comienzan por *here* o por *there*, dependiendo de si se refieren al documento que estamos leyendo o a otro documento que ha sido mencionado anteriormente. Generalmente su uso es innecesario porque el contexto deja suficientemente clara la referencia: *I do hereby certify that* → *El abajo firmante certifica por la presente que* → *El abajo firmante certifica que*. Se usan mucho más en inglés que en español.

6.9. ANGLICACIÓN EN LA FORMA DE LOS CONTRATOS ESPAÑOLES

La influencia del inglés sobre el español es muy poderosa también en lo que se refiere a los contratos. Los contratos traducidos de un modelo redactado en inglés pero también ya los redactados originalmente en español presentan con cada vez más frecuencia rasgos que en este trabajo se han señalado como característicos de los contratos en inglés. Por ejemplo, en Internet ya vemos muchos contratos redactados en español en los que las cláusulas tienen un título o que incluyen cláusulas inusuales en estos documentos en español.

7. REFERENCIAS

- BESTUÉ, Carmen (2007). La traducción de términos jurídicos con contenido variable: el caso de las cláusulas de exoneración de responsabilidad. Trabajo de investigación de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- BORJA, Anabel (1998). *Estudio descriptivo de la traducción jurídica, un enfoque discursivo*. 2 vols. Tesis doctoral de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- (2000). El texto jurídico inglés y su traducción al español. Barcelona: Ariel.
- FABRA, Germán y Felipe CASTILLO (1991). Formularios de contratos y documentos mercantiles (con criterios jurisprudenciales). Madrid: Neo.
- NÚÑEZ, Carmen (2001). *Estudio comparado del contrato de compraventa español e inglés*. Proyecto de fin de carrera de la Universidad de Granada.

LA INSERCIÓ LABORAL DELS LLICENCIATS DE TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ EN L'ÀMBIT JURÍDIC

OLGA TORRES HOSTENCH
Universitat Autònoma de Barcelona
olga.torres.hostench@uab.cat

La frase «tries tu o algú triarà per tu» es pot aplicar perfectament a la inserció laboral. Pots triar tu la sortida professional, o bé algú la triarà per tu (l'atzar, la casualitat, els pares, els amics, etc.). Posem que vols triar tu. L'opció de triar, és clar, implica que hi ha un ventall d'opcions. I quines són les opcions que tenen els llicenciats de traducció i interpretació en l'àmbit jurídic? En aquest treball presentarem les opcions que hi ha en forma de fitxa de perfil professional, com si es tractés d'un catàleg de productes professionals. Abans de comprar un mòbil, o un reproductor MP3, el més normal és que ens mirem les característiques del producte, perquè hi ha molts productes semblants, i volem triar el que més ens convingui, segons el que ens agrada i el que ens podem permetre. A l'hora de triar un perfil professional, hem de fer el mateix. És clar que també hi ha persones que no trien, i no comparen, sinó que es deixen portar pel que els recomanen els anuncis publicitaris, els dependents, amics i parents. També és una opció vàlida. També podem triar que triïn per nosaltres, com hem dit abans.

En aquesta sessió no us recomanarem una opció ni un producte determinat, sinó que us presentarem el catàleg de productes professionals de l'àmbit jurídic i podreu triar vosaltres mateixos. Perquè veieu que s'assembla més del que penseu a un catàleg de productes, us explicarem les característiques del producte però també us direm quant val (és a dir, quan podem guanyar amb aquesta feina), i com podeu adquirir el producte (és a dir, què necessiteu per arribar a treballar en aquest perfil professional).

Volem transmetre la idea que els perfils professionals es poden sistematitzar en fitxes informatives. Normalment les dades sobre sortides professionals les tenim en un calaix de sastre, totes barrejades, perquè les he obtingudes a partir de fonts molt diferents (professors, companys de classe, premsa, etc.). Per prendre una decisió raonada en algun moment les hem de posar en ordre per poder comparar sortides (o sigui, productes).

La idea que hi ha darrera d'aquesta idea del catàleg de sortides és que la inserció laboral no és un fet immediat ni puntual. Normalment és el resultat d'un procés que comença ben aviat, podríem dir que ve determinat per factors anteriors a la inserció pròpiament dita, com ara l'elecció de la carrera i la manera de fer aquests estudis (l'interès, la motivació, l'instint de superació, etc.) Podríem veure la inserció com un resultat natural d'un procés iniciat anteriorment, i no com un fet aïllat que es produeix en un moment donat a l'atzar. Una vegada un professor em comentava que havia observat que els estudiants tenien una inserció laboral atzarosa, sense estratègies prèvies, en general guiada per la improvisació. Seria com si compréssim de manera compulsiva, anant d'una feina a una altra, i ens quedéssim amb coses de rebaixes que en el fons no ens escauen. De vegades, comprar barat, o fer qualsevol feina mal pagada, a la llarga surt car.

Anar a una nova casa o a una nova feina és un canvi. Després de viure tota la vida amb els pares, amb les comoditats que això ens representa, i després d'anar durant tota la vida a l'escola o a la universitat i fer el que ens han dit, arriba el moment de triar i decidir sobre qüestions que representen un trasbals, i també moltes incomoditats, si més no, d'adaptació, al principi. Els passos que proposem nosaltres per a la inserció laboral són els següents. En primer lloc, conèixer els perfils professionals de l'àmbit jurídic, o sigui, el catàleg de productes.

En segon lloc, buscar les adreces d'interès o contactes que necessitem per obtenir més informació (això és el que els teòrics anomenem «Coneixements d'inserció laboral»). En tercer lloc, aprendre les destreses que hem de conèixer i elaborar materials que hem tenir a punt per participar en processos de selecció de la feina, com ara el currículum, per exemple (això és el que anomenem «Destreses d'inserció laboral»). En quart lloc, elaborar una planificació realista amb assignació a l'agenda del temps concret que dedicarem a dur a terme accions per a la inserció laboral.

Abans d'inserir-nos en un àmbit professional, lògicament primer l'hem de conèixer. Quines possibilitats de feina té l'àmbit jurídic? Quins perfils professionals hi trobem? Què fan exactament els professionals que treballen en l'àmbit jurídic? Com treballen? Quant cobren? Etc. Aquest ha de ser el nostre punt de partida. I començarem per aquí. En primer lloc presentarem els perfils professionals i les sortides professionals que ofereix l'àmbit jurídic als llicenciats de traducció i d'interpretació. Per a cada perfil esmentarem les característiques bàsiques. És a dir, quina formació es necessita per treballar-hi, en què consisteix la feina, el sou, els pros i contres, etc. Els perfils que veurem en aquest treball són: traductor jurídic autònom; traductor jurídic en plantilla (despatx advocats); traductor judicial en plantilla en l'Administració de Justícia; traductor jurat (Generalitat); *intérprete jurado* (MAE); intèrpret judicial; traductor d'organismes internacionals i intèrpret en organismes internacionals.

1. Traductor jurídic autònom

El traductor jurídic autònom és un traductor autònom especialitzat en l'àmbit jurídic. En funció dels clients que hagi buscat, pot ser que dediqui el 100% de la jornada laboral a la traducció jurídica, o bé que combini la traducció jurídica amb la traducció d'altres especialitats. Si els clients són empreses de traducció, llavors els encàrrecs normalment són traduccions sobre temes empresarials que han encarregat altres empreses, com ara contractes de compravenda, transport, assegurances, etc. Si els clients són despatxos d'advocats, llavors els encàrrecs estan més relacionats amb documents privats i processals. Entre els requisits per treballar com a traductor jurídic autònom hi ha tenir una llicenciatura en traducció o una llicenciatura en dret amb formació específica de traducció després de la carrera. Les tarifes dels traductors jurídics autònoms varien entre 0,07 i 0,12 €/paraula la combinació anglès>castellà/català. Les tarifes varien segons la combinació d'idiomes, la dificultat de l'encàrrec, el volum, els terminis, etc. Els clients més habituals dels traductors jurídics autònoms són les empreses de traducció, els despatxos d'advocats i les empreses multinacionals.

Per començar, els traductors es poden adreçar a les empreses de traducció, cal enviar currículums i posar èmfasi en l'especialitat jurídica. També es poden adjuntar proves de traduccions fetes. En les empreses de traducció hi ha força rotació de col·laboradors i hi ha possibilitats de rebre encàrrecs de feina. En el cas dels despatxos d'advocats o altres clients directes, el primer contacte pot ser més difícil i potser recomanariem un contacte més personalitzat perquè aquest tipus de clients busquen col·laboradors de confiança, sovint per raons de confidencialitat, de manera que potser en aquests casos seria més fàcil rebre feina a través de contactes, o després de conèixer l'empresa d'alguna manera. Cal repartir targetes a tots els nostres coneguts.

Entre els avantatges que té aquest perfil podem destacar la varietat de les feines que es poden fer, el fet que el mercat és obert i que aquesta feina es pot combinar amb altres feines i que hi ha la possibilitat d'obtenir ingressos alts. Com a desavantatges direm que si el traductor no treballa la cerca de clients, pot tenir poca estabilitat laboral.

2. Traductor jurídic en plantilla en una empresa privada

Hi ha empreses multinacionals, com ara les empreses de comerç exterior, els bancs, els despatxos d'advocats, etc., que prefereixen tenir un departament de traduccions propi, perquè els surt més a compte que subcontractar les traduccions a una empresa de traducció, o bé també pot ser que el prefereixin per raons de confidencialitat. Vivim en un món globalitzat i interconnectat, hi ha lliure circulació de mercaderies, hi ha molts estrangers que vénen a viure al nostre país, hi ha una moneda única a Europa, etc. Aquesta intensitat en la comunicació internacional es reflecteix també en un gran volum de traduccions jurídiques necessàries per legalitzar les relacions entre totes aquestes empreses i particulars. Entre els requisits que es demanarien a un traductor per treballar en plantilla hi hauria una llicenciatura en traducció i formació complementària en traducció jurídica, econòmica, comerç internacional, etc., en funció de l'empresa on es vulgui accedir. El sou variaria entre 900€-1500€ en funció de la categoria i l'experiència del candidat.

Una bona manera de començar en aquest àmbit és fer pràctiques en aquest sector durant la llicenciatura o en un postgrau. També es pot estar alerta a anuncis de feina o bé enviar el currículum a empreses. Val a dir que hi ha despatxos d'advocats que no contracten directament traductors, però a les ofertes de secretàries demanen secretàries bilingües que puguin fer traduccions. Nosaltres sabem que només amb una formació de secretària no es poden fer traduccions jurídiques però sí que hi ha estudiants que prefereixen fer una feina variada i treballar en una empresa, en lloc de traduir tota l'estona. Potser en una primera feina els interessa una feina de secretària en la qual combinin feines administratives amb tasques de traducció per conèixer el funcionament intern de l'empresa. Entre els desavantatges d'aquesta feina podem esmentar que potser no és gaire variada perquè es tradueixen sempre documents del mateix estil, i també es poden donar casos de subocupació perquè hi ha llicenciats que fan massa feines administratives i poques de traducció. Entre els avantatges podem esmentar l'estabilitat, l'horari d'oficina i les possibilitats de promoció.

3. Traductor judicial en plantilla en l'Administració de Justícia

Els traductors que treballen en els serveis lingüístics del Departament de Justícia estan contractats com a tècnics lingüístics i, a més de traduccions, duen a terme diferents tasques:

- Posada en marxa del Pla pilot de funcionament en català de les oficines judicials. Les oficines judicials adscrites al pla disposen d'un traductor automàtic i d'un servei lingüístic de postedició de textos, en el qual els tècnics lingüístics revisen les traduccions.
- Assessorament als òrgans judicials i formació lingüística del personal judicial.
- Impuls de l'ús del català en l'activitat judicial.
- Dinamització lingüística en els òrgans judicials.
- Traducció i correcció de documents judicials.
- Elaboració de la versió catalana dels rètols i el material d'oficina.
- Lliurament de material de consulta i assessorament divers (diccionaris, llibres de verbs, etc.).
- Col·laboració amb la Secretaria de Política Lingüística en l'elaboració i correcció del certificat de llenguatge jurídic.
- Publicació i difusió del *Manual de llenguatge judicial*.
- Participació en l'elaboració dels lèxics que elabora el Gabinet Tècnic del Departament de Justícia.
- Col·laboració en tasques d'edició de la Intranet de l'Administració de justícia.
- Gestió i coordinació dels cursos de català que es fan als jutjats.
- Elaboració de material de llenguatge jurídic i de llengua general per als cursos presencials i d'autoaprenentatge.

- Elaboració d'un dossier de legislació lingüística per als jutges, secretaris i fiscals de nova incorporació que vénen a treballar a Catalunya

Els requisits per treballar en l'Administració de Justícia com a tècnic lingüístic són tenir una llicenciatura en filologia catalana o traducció i es comença a treballar-hi a través de substitucions, per exemple; després es passa per un procés d'interí fins que es convoquen oposicions. El sou varia en funció de la categoria. Com a desavantatge esmentarem la dificultat d'accés i com a avantatges, l'estabilitat i l'horari de 8 h a 15 h.

4. Traductor i intèrpret jurat habilitat per la Generalitat

El traductor jurat intervé quan una persona o entitat necessita la traducció jurada d'un document i l'administració exigeix per tramitar-lo que estigui traduït per un traductor jurat. Per a certificar la traducció com a jurada, el traductor inclou un certificat a l'inici de la traducció (especificat en el decret que regula el nomenament) i també estampa el segell de traductor jurat amb les seves dades. Per ser traductor jurat cal estar habilitat per la Generalitat de Catalunya. Les facultats de traducció catalanes ofereixen la possibilitat de convalidar l'habilitació. Cal assessorar-se.

El traductor jurat fa traduccions jurades, sobretot de l'àmbit privat (actes de naixement, matrimoni, poders, escriptures, etc.), documents que cal que tinguin una traducció jurada per a la seva tramitació en el nostre país, o en un país estranger. Els clients del traductor jurat són empreses de traducció, despatxos d'advocats o clients individuals. Les tarifes oscil·len entre 0,08-0,12 €/paraula (traducció directa) o 0,10-1,15 €/paraula (traducció inversa). La tarifa mínima poden ser 20-30-40€, en funció de l'idioma i la tasca.

Per habilitar-vos com a traductor o intèrpret en llengua catalana, aneu a la web de la Generalitat de Catalunya sobre la Traducció i Interpretació jurades <<http://www6.gencat.net/llengcat/tij/index.htm>>

Ara bé, la feina no arriba només amb l'habilitació. Després de l'habilitació, recomanem fer-vos membres de l'ATIJC (Associació de Traductors i Intèrprets Jurats de Catalunya), fer-vos membres del registre de traductors jurats de la Generalitat, i establir-vos com a autònom. Preparar una campanya adequada de promoció amb targetes, documentació impresa, amb el logotip propi, etc.

Entre els desavantatges de la professió esmentarem que de traducció jurada al català no hi ha gaire demanda. És una feina que s'ha de combinar amb altres feines i pot ser una via d'entrada a altres feines de traducció. Com a avantatge direm que es valora molt en feines de traductor/revisor en plantilla. Abans les empreses enviaven les traduccions als traductors jurats autònoms, però ara que hi ha llicenciats habilitats per la Generalitat o el MAE, les traduccions les fan aquests llicenciats, contractats per les empreses.

5. Intèrpret Jurat nomenat pel Ministeri d'Afers Exteriors

Un traductor pot ser intèrpret jurat nomenat pel Ministeri d'Afers Exteriors mitjançant un examen o una convalidació de crèdits en algunes universitats de l'estat. Per obtenir informació sobre el nomenament, podeu consultar la web <<http://www.mae.es/es/MenuPpal/Ministerio/Tablon+de+anuncios/Intérpretes+Jurados.htm>>. En aquesta adreça trobareu informació sobre l'examen i sobre l'exempció d'examen si s'han fet uns crèdits determinats a la llicenciatura de traducció i d'interpretació.

Els clients més habituals dels intèrprets jurats són els despatxos d'advocats, persones individuals que necessiten jurar traduccions de documents oficials i empreses de traducció. Les tarifes oscil·len entre 0,08-0,12 €/paraula (traducció directa) o 0,10-1,15 €/paraula (traducció inversa). La tarifa mínima poden ser 20-30-40€, en funció de l'idioma i la tasca. La major part dels traductors

jurats habilitats per la Generalitat o nomenats pel MAE tenen aquest títol com a un mèrit més al currículum però no ho poden considerar una feina de jornada completa per manca de volum de feina. De totes maneres, això fa que molts no es preparin a consciència per a treballar com a traductors jurats, no busquin clients, ni facin promoció, ni es fan membres de l'ATIJC, etc. Val a dir que una habilitació o un títol no garanteixen la feina si la feina no es va a buscar. Per tant, després del nomenament o habilitació el traductor hauria de treballar per a la cerca de feina en aquest àmbit.

6. Intèrpret judicial

En els cas dels intèrprets judicials hi ha una gran divergència entre la pràctica professional real i la pràctica ideal.

La Comissió de les Comunitats Europees, en unes recomanacions sobre les garanties processals per a sospitosos i inculpats en processos penals a la Unió Europea, considera que, per a complir els requisits del Tribunal Europeu de Drets Humans o d'altres tribunals internacionals, cal que els estats garanteixin una formació, acreditació i registre dels traductors o intèrprets jurats. Entre les propostes fetes, esmentarem les següents:

1. Que els estats membres tinguin un sistema reconegut de formació de traductors i intèrprets especialitzats, amb coneixements sobre l'ordenament jurídic, que incloguin visites als jutjats, comissaries, etc.
2. Que existeixi un sistema d'acreditació/homologació.
3. Que la inscripció al registre de traductors i intèrprets jurats caduqui al cap d'uns anys per exigir un reciclatge.
4. Que els estats ofereixin una formació a advocats i jutges perquè entenguin millor la feina dels traductors i intèrprets.
5. Que s'impliquin en aquests requisits els ministeris corresponents, el de Justícia, Interior, etc.

Com hem esmentat abans, tant el MAE com la Generalitat tenen un sistema d'acreditació de traductors i intèrprets jurats, que serien les persones adequades per a dur a terme aquesta feina, però la realitat és que l'àmbit judicial no treballa amb els professionals acreditats. A la pràctica, l'únic requisit per treballar com a intèrpret als jutjats és treballar per a una de les empreses adjudicatàries que han guanyat un concurs públic, les quals sovint subcontracten les interpretacions a persones sense cap mena de titulació ni formació específica en traducció judicial. Aquests intèrprets treballen com a enllaç en interrogatoris, en els jutjats, en reunions entre advocats i clients, etc. Les tarifes oscil·len entre 6 i 7€/h, que seria l'import que pagarien als intèrprets les empreses adjudicatàries encara que elles cobrin de l'Administració entre 30 i 40 €/hora.

El desavantatge clar és que és una feina mal pagada. Qui vulgui treballar en aquest àmbit ha d'adreçar-se a empreses adjudicatàries, policia, advocats i notaris de la seva localitat. Podria ser que en localitats petites l'intèrpret judicial tingués més possibilitat de treballar amb tarifes dignes.

7. Traductor en organismes internacionals

Les institucions de la Unió Europea contracten els traductors per concursos i oposicions, però també es contracten traductors temporalment o com a col·laboradors externs. L'Oficina Europea de Selecció de Personal (EPSO) organitza les oposicions i també es publiquen al Diari Oficial de les Comunitats Europees (DOCE). A continuació veurem algunes característiques de contractació de diferents institucions de la UE.

Entre els requisits per treballar en organismes internacionals esmentarem tenir una llicenciatura en traducció o en un àmbit d'especialitat (dret, economia, etc.) i coneixements dels organismes internacionals i llenguatges especialitzats. Les traduccions s'hauran de fer seguint les directrius de l'organisme en qüestió.

Els sous varien en funció de la categoria. En el cas de la Unió Europea, els sous solen situar-se a partir de 3.000€/mes. A l'ONU, podeu consultar aspectes relacionats amb els sous a la web <http://www.un.org/Depts/OHRM/salaries_allowances/salary.htm>.

Les vacants laborals que poden tenir aquests organismes es publiquen a la secció Vacantes de la web del Ministeri d'Afers Exteriors:

<<http://www.mae.es/es/MenuPpal/Oportunidades+Profesionales+en+Organizaciones+Internacionales/>>

Per tenir una visió general de les oportunitats professionals en organismes professionals, us recomanem la descàrrega del document en PDF *Guía de Oportunidades Profesionales para Traductores e Intérpretes en Organismos Internacionales* de la web:

<http://www.mae.es/es/MenuPpal/Oportunidades+Profesionales+en+Organizaciones+Internacionales/>

7.1. La Comissió Europea

Les traduccions de la Comissió Europea es gestionen a través de la Direcció General de Traducció (la DGT) <http://europa.eu.int/comm/dgs/translation/index_fr.htm>. Vegem a continuació les diferents possibilitats d'accés per a traductors:

- Accés com a funcionaris. Cada 3 anys aproximadament es convoquen oposicions (en funció de la necessitat). L'oposició consisteix en exàmens escrits i un examen oral. El procés dura entre 8 i 10 mesos i els acceptats passen a una llista de reserva.
- Accés com a autònoms. A la pàgina web següent es publiquen les ofertes de feina per a autònoms:

<http://europa.eu.int/comm/dgs/translation/workingwithus/freelance/tender/index_en.htm>

- Pràctiques. Pràctiques de 5 mesos per a llicenciats. L'imprès de sol·licitud es troba a l'adreça: <http://europa.eu.int/comm/dgs/translation/workingwithus/traineeship/index_en.htm>

7.2. El Parlament Europeu

Les possibilitats d'accés al Parlament Europeu per a traductors són les següents:

- Accés per oposicions. Les oposicions consten d'una fase escrita i una fase oral. L'adreça web dels anuncis és: <<http://europa.eu.int/epso/>>

- Accés per a autònoms: Les traduccions externes es subcontracten a empreses, per licitació. A continuació podeu consultar el vademécum del traductors externs que treballen per al Parlament Europeu: <http://www.europarl.europa.eu/transl_es/plataforma/pagina/maletin/maletin.htm>

- Pràctiques: de 3 mesos per a acabats de llicenciar que tinguin coneixements de dues llengües europees. Hi ha la possibilitat de fer pràctiques remunerades:

<http://www.europarl.eu.int/stages/pdf/paid_en.pdf> i també pràctiques no remunerades <http://www.europarl.eu.int/stages/pdf/unpaid_en.pdf>. Per a obtenir més informació sobre les pràctiques us podeu adreçar a: TranslationTraineeships@europarl.eu.int

7.3. El Tribunal de Justícia Europeu

En el Tribunal de Justícia Europeu només hi treballen juristes-lingüistes amb una formació jurídica completa, és a dir, amb la carrera de dret. A més, es demana el domini de dues llengües oficials. Per a accedir-hi, es convoquen

oposicions amb una prova escrita sense diccionaris i es passa a una llista de reserva. També s'ofereixen pràctiques per a llicenciats de dret.

7.4. Organismes comunitaris descentralitzats

Una agència comunitària és un organisme del Dret públic europeu que té una personalitat jurídica pròpia però que és diferent de les institucions comunitàries com ara el Consell, el Parlament, etc. Hi ha 15 agències, que tracten amb un centre de traducció. Aquest centre de traducció també té les tres vies d'accés que hem vist en els casos anteriors. Es poden aconseguir contractes permanents mitjançant oposicions. També hi ha licitacions per a contractes per a autònoms o també s'ofereixen pràctiques per a llicenciats de 4-6 mesos que coneixin dues llengües europees.

A continuació esmentarem algunes d'aquestes agències: El Centre Europeu per al Desenvolupament de la Formació Professional (Cedefop) a Tessalònica; la Fundació Europea per a la Millora de les Condicions de Vida i Treball a Dublín; l'Agència Europea del Medi Ambient (AEMA) a Copenhague; la Fundació Europea de Formació (ETF) a Torí; l'Oficina d'Harmonització del mercat interior (marques, dibuixos i models) (OAMI) a Alacant; l'Agència Europea per a la seguretat i la salut en el treball (OSHA) a Madrid, etc.

8. Intèrpret d'organismes internacionals

El SCIC, Servei Comú d'Interpretació de Conferències, forma part de la Comissió Europea. Actualment té més de 450 intèrprets en plantilla i treballa amb uns 2.000 intèrprets certificats. S'anomena servei comú perquè també proporciona serveis d'interpretació al Consell de la Unió Europea, al Comitè Econòmic i Social Europeu, al Comitè de les regions, etc.

Es pot accedir al SCIC per oposicions, mitjançant unes proves d'interpretació directa i inversa segons el perfil lingüístic de les llengües passives i actives. Per presentar-se a l'examen, els candidats han d'emplenar una sol·licitud en línia a l'adreça <http://scic.cec.eu.int/scic/flq/> i enviar el CV, títols i certificats. L'examen consisteix en un exercici pràctic d'interpretació de 5-8 minuts d'una llengua passiva a una activa i respondre a algunes preguntes sobre la Unió Europea.

8.1. Parlament Europeu

Per treballar al Parlament Europeu es demanen com a mínim dues o tres llengües passives i una activa. Les proves consisteixen en un examen escrit i una entrevista, i el procés de selecció pot durar mig any. Les persones seleccionades s'inclouen en una llista de reserva. Totes les ofertes s'anuncien al Diari Oficial de les Comunitats Europees.

8.2. ONU

L'ONU també funciona amb exàmens i llistes de reserva. Normalment, l'examen consta de dues parts, una específica de traducció i interpretació en la qual caldrà traduir o interpretar discursos o debats gravats en la llengua estrangera i traduir-los al castellà. La segona prova consisteix en una entrevista personal sobre temes de cultura general, les Nacions Unides i Relacions Internacionals.

Conscient que els candidats poden trobar aquestes proves difícils i inaccessibles, el MAE organitza cursos presencials i en línia d'orientació professional sobre els Organismes Internacionals. En aquests cursos es preparen els candidats per als procediments de selecció i les proves. Podeu trobar informació sobre aquests cursos al web del MAE.

9. Conclusions

Aquí tanquem aquest catàleg de perfils professionals per a llicenciats en traducció i interpretació en l'àmbit jurídic. Esperem que aquesta sistematització de la informació sobre sortides professionals us serveixi i pugueu anar ampliant cadascuna d'aquestes fitxes amb altres entrades, com ara noms de contactes, pàgines web de referència, bibliografia relacionada, i sobretot, amb accions concretes adreçades a aconseguir un lloc de treball en algun d'aquests àmbits. També és important remarcar la idea que quan s'acaba la carrera no s'ha de triar un postgrau o màster qualsevol per allargar el currículum, sinó que primer s'ha de triar un perfil, i després veure quina és la formació complementària més adequada per aconseguir aquesta feina. És a dir, hem de fer exactament el mateix que fem quan decidim canviar de casa. Primer triem la nova casa, amb qui viurem, on, etc., i després fem accions concretes per preparar el canvi: estalviar, comprar mobiliari nou, triar la pintura de les parets, etc., i no a l'inrevés.

I encara voldria afegir una reflexió més sobre el paral·lelisme entre l'adquisició de productes i el d'adquisició d'una feina (no m'agrada dir «trobar una feina» perquè té un sentit casual). Podríem fer un joc i imaginar-nos que les feines es compren i que la nostra formació és la quantitat inicial de diners que tenim. Aquest símil és molt útil perquè coneixem molt bé com funciona la societat de consum. Posem per cas que volem una feina de traductor jurídic autònom amb uns ingressos nets de 1.500 euros/mes. Partim d'una llicenciatura que val 800 euros (que és el que guanyaria un llicenciat en una empresa qualsevol quan comenci). Per aconseguir els 700 euros restants, podríem dir, per exemple, que ens caldria un postgrau o formació més especialitzada sobre traducció jurídica, que ens proporcionaria 200 euros, una campanya de cerca de clients i relació de contactes elaborada a consciència, que ens proporcionaria 200 euros, aconseguir els recursos materials necessaris, com ara equipament informàtic adequat, un web i material de promoció propi, que ens donaria 200 euros més, i una formació sobre qüestions relacionades amb el fet de ser autònom (això seran els 100 euros que ens falten). El resultat de la suma és, per tant, que després d'aconseguir els diners, o sigui, recursos, necessaris per a treballar com a traductors jurídics autònoms, podrem adquirir la feina de traductor.

La traducció jurídica és un àmbit molt agraït perquè tracta amb documents que són importants per a les persones. Treballem amb documents que possiblement representen una millora en la vida de les persones i per a elles són importants. Documents sobre adopcions, actes de naixement per a processos d'estrangeria, expedients acadèmics per a estudiar a l'estranger, contractes de tota mena, escriptures, fins i tot legislació. Un cop traspassem el decorat barroc i obscur tan característic de la forma del llenguatge jurídic, ens adonem que l'essència del que traduïm és senzilla, que forma part de la vida diària de les persones, que reflecteix cultures i modes d'entendre la societat diferents... En definitiva, una feina que és tot un repte per a nosaltres i té una gran utilitat social.

10. Bibliografia

- ALJIZANA (2001) «Legislación sobre intérpretes jurados en España» [en format electrònic <<http://www.ieev.uma.es/aljizana/legisla.html#L0>>], extret del *Butlletí de l'Associació de Traductors i Intèrprets Jurats de Catalunya* (estiu, 2000).
- ARGÜESO, A. (1997) «La traducción jurídica en España» [en format electrònic <<http://www.eizie.org/Argitalpenak/Senez/19970101/Argueso1>>].
- BORJA, A. (1996) «La traducción jurídica: didáctica y aspectos textuales» *Aproximaciones a la traducción*. Centro Virtual Cervantes. [en format electrònic <http://cvc.cervantes.es/obref/aproximaciones/borja.htm>].
- GITRAD (1998-). *Web del traductor jurídico* [en format electrònic <<http://www.gitrad.uji.es>>]

- MAE (2006) *Guía de Oportunidades Profesionales para Traductores e Intérpretes en Organismos Internacionales* [en format electrònic <<http://www.mae.es/es/MenuPpal/Oportunidades+Profesionales+en+Organizaciones+Internacionales/>>].
- MONZÓ, E. (2002): *La professió del traductor jurídic i jurat. Descripció sociològica de la professió i anàlisi discursiva del transgènere* [tesi doctoral], Castelló de la Plana, Departament de Traducció i Comunicació, Universitat Jaume I.
- PALACIO, J. (1997) «El papel de la traducción en el entramado comunitario (una perspectiva institucional y jurídica)» [en format electrònic <<http://www.eizie.org/Argitalpenak/Senez/19970101/Palacio>>]
- DEL PINO, J. «Entrevista a Sergio Viaggio, Jefe del Servicio de Interpretación de la ONU en Viena» [en format electrònic <<http://javiardelpino.com/Javier/Javier/Publikationen/VIAGGIO.htm>>]
- (1999) *Guía práctica del estudiante de interpretación*. Barcelona: Playor.